

|| 35686

Srečno

letnik CII - leto 2000

2

 SLOVENSKI ČEBELAR

LETO 1873 - PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

ISSN 0350-4897

<i>Janez Mihelič: Ob zaključku šole za čebelarске mojstre</i>	33	<i>Janez Mihelič: At the End of the Skilled Beekeepers Course – the First Generation of Skilled Beekeepers</i>	
<i>Čebelarска zveza Slovenije: Povabilo na razstavo v Celju</i>	36	<i>ČZS: Invitation to the National Beekeepers Seminar in Celje</i>	
ČEBELARJEVA MESEČNA OPRAVILA		THIS MONTH'S WORK FOR BEEKEEPERS	
<i>Ivan Bračko: Čebelarjeva opravila v februarju</i>	36	<i>Ivan Bračko: Beekeepers Jobs in AŽ Hive and in Large Kirar's B Hive in February</i>	
<i>Janez Poklukar: Čebelarска opravila v nakladnih panjih v februarju</i>	38	<i>Janez Poklukar: Beekeepers Jobs in February</i>	
<i>Borut Preinfalk: Veterinarski nasveti za februar</i>	39	<i>Borut Preinfalk: Veterinary Advice for February</i>	
<i>Borut Preinfalk: Nekaj razlogov za vodenje evidence o odpadu varoe</i>	40	<i>Borut Preinfalk: Some Reasons for Keeping the Records on Varroa Residuals</i>	
IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV		OUR BEEKEEPERS' EXPERIENCES	
<i>Franc Šivic: Ambasadorja slovenskega čebelarstva</i>	41	<i>Franc Šivic: Ambassadors of the Slovenian Beekeeping</i>	
<i>Marjan Debelak: Spomladanski razvoj čebeljih družin</i>	42	<i>Marjan Debelak: Spring Colony Build-up</i>	
ČEBELARSKI KONGRES		BEEKEEPERS CONGRESSES	
<i>Ivan Jurkovič: Čebelarjenje v Kanadi</i>	45	<i>Ivan Jurkovič: Beekeeping in Canada</i>	
PISMA UREDNIŠTVU		LETTERS TO THE EDITOR	
<i>Zoran Kosmina: Pismo iz Izole</i>	49	<i>Zoran Kosmina: A Letter from Izola</i>	
<i>Franc Jeraj: Moje izkušnje z maxi AŽ panjem</i>	50	<i>Franc Jeraj: My Experience with Large AŽ Hive</i>	
IZ TUJE LITERATURE		FROM FOREIGN LITERATURE	
<i>Janez Ribnikar: Cvetni prah koristi našemu organizmu</i>	51	<i>Janez Ribnikar: Pollen is Beneficial to Our Organism – About Pollen on the Internet</i>	
<i>Keith McIlvrde: Program genetskih izboljšav v zadnjih dvajsetih letih v Avstraliji</i>	52	<i>Keith McIlvrde: Genetic Improvement Programme in Australia</i>	
IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA		FROM THE SOCIETY LIFE	
<i>France Brus: Praznovanje Čebelarсkega društva Dolomiti</i>	52	<i>France Brus: Celebration of the Dolomiti Polhov Gradec Beekeepers Society</i>	
<i>ČZS: Seznam trgovin s popusti</i>	60	<i>Slovenian Beekeepers Association: List of Shops in which the Member Beekeepers Are Allowed Special Discount on Presentation of the Membership Card</i>	
BOLEZNI ČEBEL		BEE DISEASES	
<i>Jože Rihar: Z varoo se ni šaliti!</i>	54	<i>Jože Rihar: Varroa is No Joking Matter</i>	
V SPOMIN	58	IN MEMORIAM	
MALI OGLASI	62	SMALL ADVERTISEMENTS	

Naši prvi čebelarški mojstri z mojstrskimi spričevali.

Foto: J. Mihelič

OB ZAKLJUČKU ŠOLE ZA ČEBELARŠKE MOJSTRE PRVA GENERACIJA ČEBELARŠKIH MOJSTROV JE KONČALA ŠOLANJE

prof. Janez Mihelič

Sobota, 18. decembra 1999, bo v zgodovini slovenskega čebelarstva zapisana kot pomembna prelomnica, saj je na ta dan prvič v zgodovini slovenske čebelarške organizacije štiriindvajset slovenskih čebelarjev ob pomoči Čebelarške šole v Gradcu v sosednji Avstriji prejelo diplome čebelarških mojstrov.

Slovesna podelitev diplom je bila v Ljubljani, poleg direktorja Čebelarške šole v Gradcu g. Josefa Ulza pa so se je udeležili tudi predsednik ČZS g. Lojze Peterle, državni sekretar na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dr. Anton Svetlin, predsednik komisije za izobraževanje pri ČZS g. Anton Rozman, podpredsednik ČZS inž. Franc Šivic, dr. Jože Rihar in predavatelj Pavle Zdešar, Pavle Zaletel, dr. Janez Poklukar, mag. Malči Božnar, dr. Aleš Gregorc in mag. Jasna Kralj, podelitve pa se ni mogel udeležiti dr. Janko Božič, ki je tudi predaval čebelarškim mojstrom. Žal na podelitvi diplom ni bilo g. Tineta Kopača, ki je v sodelovanju z organizatorico tega izobraževanja Čebelarško zvezo Slovenije skoraj do konca skrbel, da je šolanje čebelarških mojstrov potekalo nemoteno in na visoki strokovni ravni. Kruta usoda oziroma njegova nenadna smrt je preprečila, da bi se skupaj s čebelarškimi moj-

stri veselil njihovega in našega velikega uspeha. Vse navzoče je najprej nagovoril predsednik ČZS g. Lojze Peterle. Čestital je vsem prejemnikom diplom, saj so vsi, ki so šolanje začeli, le-tega tudi končali. Posebej se je zahvalil direktorju Čebelarške šole v Gradcu inž. Josefu Ulzu, saj brez njegove izjemne dobre volje ne bi mogli izpeljati tega projekta. Sam je namreč prevzel večino predavanj s področja tehnologije čebelarjenja ter na Čebelarški šoli v Grad-

Pred podelitvijo mojstrskih spričeval. Foto: J. Mihelič

Udeleženci seminarja na obisku pri g. Josefu Ulzu v Pölltauu v Avstriji. Foto: F. Marolt

cu in pri nekaterih velikih avstrijskih čebelarjih izvedel celotno prakso oziroma praktične vaje. V zahvalo mu je izročil posebno darilo ČZS.

Zahvalil se je tudi predsedniku komisije za izobraževanje na ČZS g. Antonu Rozmanu, ker mu je uspelo prepričati inž. Ulza, da je Čebelarška šola v Gradcu prevzela ta velik projekt šolanja slovenskih čebelarjev. Tudi njemu je izročil darilo in posebno zahvalo. Zahvalil se je tudi vsem preostalim slovenskim predavateljem.

Nato je spregovoril inž. Josef Ulz, se zahvalil za darilo in priznanje ter hkrati povedal, da mu je bilo

v veliko čast pomagati pri šolanju slovenskih čebelarskih mojstrov, saj čuti nekako dolžnost pomagati slovenskim čebelarjem, ki imajo z avstrijskimi že tradicionalno dobre odnose, sam pa je tudi poročen s Slovenko.

Navzoče je nagovoril tudi državni sekretar na Ministrstvu za kmetijstvo dr. Anton Svetlin in ob tem dejal: *»Pozdravljam vas v imenu ministra Cirila Smrkolja ter v svojem imenu in vam čestitam ob podelitvi diplom čebelarskih mojstrov. Prepričan sem, da boste znanje, ki ste ga pridobili, uspešno posredovali tudi drugim. Posebno priznanje pa gre zaslužnim na ČZS s predsednikom g. Lojzetom Peterletom na čelu, zlasti požrtvovalnemu g. Antonu Rozmanu, vsem predavateljem in seveda inž. Josefu Ulzu.»* Mojstrom in mojstrici je v imenu predavateljev zaželel veliko uspehov tudi g. Pavle Zaletel. Kot je poudaril, čebelarška organizacija in čebelarška društva pričakujejo, da bodo čebelarski mojstri svoje novo znanje nesebično posredovali drugim članom na predavanjih po društvih in v člankih v Slovenskem čebelarju ter tako skupaj z drugimi strokovnjaki prispevali k povečanju znanja v naših vrstah. S tem bodo izpolnili svoje poslanstvo, saj je bilo njihovo šolanje organizirano prav s tem namenom.

Potem je sledila slovesna izročitev diplom štirinadvajsetim mojstrom, ki so uspešno končali šolanje. Diplome sta jim izročila g. Josef Ulz in g. Lojze Peterle.

V imenu čebelarskih mojstrov se je za diplome zahvalil g. Milan Vajda iz Metlike. Kot je povedal, so s šolanjem vsi izjemno zadovoljni, saj so bila predavanja zelo kakovostna, tako da so pridobili zelo veliko novega znanja, ki ga bodo s pridom uporabili pri svojem delu.

Nato je spregovoril predsednik komisije za izobraževanje pri ČZS g. Anton Rozman:

»Dovolite, spoštovani kandidati in kandidatka za čebelarke mojstre. Od danes naprej vas lahko pozdravim kot čebelarke mojstre oziroma kot čebelarstvo mojstrico. Odločili ste se namreč prijavit na razpis ČZS za šolanje za poklic čebelarskega mojstra po certifikatnem sistemu po standardih znanja, kot ga je pripravilo podjetje T-EDUCO iz Velenja oziroma g. Anton Grebenšek skupaj s pokojnim g. Tinetom Kopačem iz Skupnosti zavodov strokovnega izobraževalnega centra SIC iz Ljubljane.

Tako ste izpolnili veliko vrzel v slovenskem čebelarstvu. Predvsem se moram zahvaliti gospodu inž. Josefu Ulzu, direktorju Čebelarške šole iz Gradca in predsedniku Čebelarške zveze Avstrije, da je sprejel naše povabilo in vas, spoštovani čebelarski mojstri oziroma čebelarstvo mojstrica, v okviru Čebelarške šole v Gradcu, ki ima vsa pooblastila za izobraževanje poklica čebelarskega mojstra na območju Evropske unije, izšolal za kvalificirane čebelarske mojstre oziroma za čebelarski poklic mojster.

Predsednik Lojze Peterle izroča darilo v zahvalo za uspešno sodelovanje inž. Josefu Ulzu.

V spomin je od čebelarških mojstrov g. Ulz prejel oljno sliko tipičnega slovenskega čebelnjaka, ki ga je naslikala mojstrica Marija Sivec.

Čebelarška šola v Gradcu ima pooblastila Evropske unije, da v okviru programa PHARE-MOKO lahko izdaja pravno veljavna spričevala in mojstrske diplome za čebelarške mojstre za območje celotne Avstrije, Bavarske, Švice in Južne Tirolske. Danes smo se jim pridružili tudi Slovenci. Na našo pisno vlogo na Ministrstvo za šolstvo in šport smo dobili odgovor, da je ta hip v pripravi Pravilnik o mojstrskih izpitih in da se naš program čebelarškega mojstra precej ujema z omenjenim pravilnikom. Tako naj Čebelarška šola v Gradcu izda svoje spričevalo po avstrijskih predpisih, torej v nemškem jeziku, naše ministrstvo za šolstvo in šport pa bo na podlagi predpisov o nostrifikaciji javno veljavnih listin na področju izobraževanja izdalo potrdilo o veljavnosti tega spričevala v Republiki Sloveniji. Ministrstvu za šolstvo in šport se kot predsednik strokovne komisije pri ČZS najlepše zahvaljujem za finančno pomoč pri izobraževanju čebelarških mojstrov.

Kljub različnim pomislekom o pravni veljavnosti šolanja čebelarških mojstrov ste se odločili za šolanje, si pridobili znanje in poklicno strokovno usposobljenost.

Tako ste s svojo odločitvijo tudi spodbudili komisijo za izobraževanje pri ČZS, da je začela sodelovati z avstrijsko čebelarško šolo, to pa je samo v spodbudo naši mladi državi Sloveniji pri vključevanju v Evropsko unijo. To, kar so v preteklosti naši predniki čebelarji samo sanjali, namreč imeti čebelarško šolo v Ljubljani, je zdaj postalo resničnost.

Vaše poslanstvo naj bo tudi izobraževanje čebelarjev na različnih seminarjih in tečajih, še zlasti mlajši rod čebelarjev. Pri podajanju strokovnega znanja o življenju čebel bodite odprti in skrivnosti življenja čebel ne hranite samo zase. Kakor boste vi sodelovali s čebelarji, tako vas bodo tudi cenili. Glede na to bodo vaša predavanja jemali resno ali pa vas

bodo zavračali z različnimi izgovori. Zato vam iskreno želim, da bi bili dobri tovariši, celo čebelarški prijatelji, in vam v imenu članov komisije za izobraževanje pri ČZS iskreno čestitam ter vam želim še veliko zdravih medenih let pri čebelah ter srečo pri vašem poslanstvu čebelarških mojstrov v Sloveniji.

Ob koncu je prva čebelarška mojstrica v Sloveniji Marija Sivec iz Tolmina v imenu vseh diplomantov inž. Josefu Ulzu izročila sliko tipičnega starinskega slovenskega čebelnjaka, ki ga je narisala sama. Podobno sliko je izročila tudi g. Antonu Rozmanu v zahvalo za njegov trud.

Na koncu so se čebelarški mojstri dogovorili, da bodo ustanovili svoj klub, tako da bodo pri izmenjavi izkušenj in skupnih izobraževalnih akcijah sodelovali še naprej. Seveda so pripravljene sodelovati tudi kot predavatelji zato objavljamo njihova imena in telefonske številke, da bi se vodstva čebelarških društev z njimi lahko dogovorila za predavanja. No, in to je že prva konkretna korist šolanja naših čebelarških mojstrov.

Zoran Zidarič prejema iz rok g. Ulza mojstrsko spričevalo.

Foto: J. Mihelič

Telefonske številke čebelarških mojstrov so:

Janko Božnar – 061/164-55-65, Erik Bratina – 063/414-263, Štefan Brvar – 0601/27-430, Martin Čuš – 063/741-820, Andrej Jernej – 063/740-650, Boris König – 064/864-497, Alojz Koligar – 068/42-374, Janez Kropivšek – 063/172-52-07, Dragomir Mali 067/172-254, Francišek Medja – 064/874-037, Jože Mur – 064/168-16-15, Franc Panker – 069/127-402, Silvo Posl – 063/ 182-43-40, Franc Prezelj – 061/815-445, Boris Seražin –

061/159-08-94, Marija Sivec – 065/185-856, Danijel Šavli 065/26-376, Jožef Švagej – 067/79-112, Anton Tome – 061/159-169, Milan Vajda – 068/58-302, Matjaž Vehovec – 063/865-050, Zoran Zidarič – 062/662-463, Dušan Žunko – 065/85-856.

Brez telefona sta dva mojstra, zato objavljamo njuna naslova, tako da jima lahko pišete: Martin Čuš, Rimska ploščad 23, 2250 Ptuj, in Franci Marolt, Pod Vrtačo 20, 8290 Sevnica.

ČEBELARSKA ZVEZA SLOVENIJE VABI 4. MARCA 2000 V CELJE NA XXIII. DRŽAVNI ČEBELARSKI SEMINAR IN ČEBELARSKO PRODAJNO RAZSTAVO

Čebelarška zveza Slovenije bo v **SOBOTO, 4. MARCA 2000, ob 9. uri** organizirala **XXIII. državni čebelarški seminar in čebelarško prodajno razstavo**. Seminar bo v dvorani **CELJSKEGA SEJMA** v **CELJU**, Dečkova 1.

DNEVNI RED SEMINARJA

9.00: Pozdravni govor predsednika ČZS g. Lojzeta Peterleta ob začetku seminarja.

9.15: Okrogla miza z naslovom »PRIDELAVA IN TRŽENJE ČEBELJIH PRIDELKOV V LUČI NOVIH UPRAVNIH, DAVČNIH IN VETERINARSKIH PREDPISOV«.

12.00 do 12.30: ODMOR.

12.30 do 15.00: Mednarodna okrogla miza, ki se je bo udeležil tudi zelo znan čebelarški strokovnjak iz Češke inž. Vesel, z naslovom »NAJBOLJŠE METODE ZATIRANJA VAROZE IN SELEKCIJE ČEBEL«. Referati bodo objavljeni v zborniku.

ČEBELARSKA RAZSTAVA

V dvorani sejma bo organizirana prodajna čebelarška razstava. **Prijave razstavljalcev sprejemamo do 15. februarja na ČZS, telefon 061 – 121 79 40. Samo za tiste inovacije, ki bodo razstavljene prvič, bo razstavni prostor brezplačen.** Vstopnina za udeležbo na seminarju je 1.000.– SIT. Z vstopnico boste prejeli tudi zbornik referatov.

Otvoritev razstave bo ob 8. uri, zato si jo boste lahko ogledali že pred začetkom seminarja.

Vljudno vabljeni vsi slovenski čebelarji in ljubitelji čebel!

ČZS

ČEBELARJEVA OPRAVILA V FEBRUARJU

za AŽ in veliki Kirarjev B panj

Ivan Bračko

V prvi polovici februarja je navadno še prava zima. Potem se postopno otopli in srednja dnevna temperatura se povzpne za stopinjo ali dve nad ničlo. Dan je že za eno uro daljši, kot je bil januarja. V naravi se pojavijo prvi znanilci pomladi in po fenološkem koledarju je to obdobje opredeljeno kot

predpomlad s povprečnimi dnevnimi temperaturami nad 0 do 5 °C. Znanilci tega obdobja v naravi so mali zvonček, navaden lapuh, pomladanski žafran ter cvetenje navadne leske. Med prvimi čebeljimi pašami so spomladanska resa, mala mrtva kopriva in trobentice.

V tem obdobju so čebelje družine še vedno stisnjene v zimsko gručo, v okviru katere matice med 5. in 26. februarjem že zalega približ-

no 135 jajčec na dan oziroma v 21 dneh 2835 jajčec, kot je to leta 1901 ugotavljal v Franciji živeči L. Dufour. Takoj, ko se v okviru zimske gruče pojavi zalega, nastane tako imenovani temperaturni skok na približno 34 °C, to temperaturo pa čebelje družine v območju zalege vzdržujejo ne glede na temperaturo zunaj panja, tj. v naravi. Zgoraj omenjenih 2835 celic zalege zaseda približno 3,5 dm² površine (na vsaki strani po 1,75 dm²) na satju (na 1 dm² satja je približno 800 celic).

Drugo, med čebelarji manj znano tehnološko spoznanje je, da čebelja gruča v tem času v nobenem primeru ne zapusti svoje zalege, tudi če gre samo za jajčeca, niti za ceno lastnega odmrtja, tudi če jim za nekaj centimetrov zmanjka hrane okoli gruče in zalege v njihovem dosegu. To se dogaja skoraj slehernemu čebelarju v podobnem podnebjju, kot je naše, vsaj pri eni do dveh čebeljih družinah v večjem čebelarstvu, in se lahko iz leta v leto ponavlja. To je biološko in tehnološko tveganje, s katerim mora računati vsak čebelar, zato mora imeti za AŽ panje stalno v rezervi nekaj družin v 7-satarjih, za veliki Kirarjev B panj pa v 4- ali 5-satarjih, da nadomesti zimske izgube.

Pomanjkanje medenih ali sladkornih zalog okoli zimske gruče in zalege čebelar lahko predvidi tako, da bežno, brez glasnega ropotanja pokuka v panj in ugotovi, kolikšna je še medena kapa nad zalego ali za zalego. Razdalja od čebelje gruče do medenih zalog mora biti čim krajša in čebele morajo biti vedno v stiku s hrano. Če niso, mora čebelar nujno poseči v čebelje gnezdo, tudi pri temperaturah pod ničlo, seveda nežno in ne grobo. Zgubil bo lahko nekaj deset čebel, a rešil bo čebeljo družino, da ne bo odmrila. Pomanjkanje hrane lahko odpravimo tako, da nad čebeljo gručo poveznemo medeno-sladkorno testo oz. sladkorno pogačo, vendar jo moramo toliko časa obnavljati, dokler čebele ne použijejo tri četrtine prejšnje. To počnemo vse dotlej, dokler se toliko ne otopli, da bomo lahko posegli v čebelji panj in preverili zaloge hrane v panju.

Taka stanja sem v svojem čebelarstvu večkrat ugotovil tudi sam in na opisan način priskočil na pomoč čebelji družini, ki ji je kljub zadostnim zalogam hrane v panju grozil pogin zaradi lakote, ker je bila ta hrana zunaj njenega dosega in je bila zanjo nedosegljiva, ker je sedela na zalogi in se ni premaknila z nje. V literaturi pa sem

našel razlago za ta pojav v knjigi dr. C. Z. Farrarja iz ZDA z naslovom »Beute und Biene« (1973), str. 266–291, in sicer v poglavju »Prezimovanje pridobitnih čebeljih družin«. Prav tako je treba opozoriti, da so prezimujoče čebele fiziološko mlade, to pa pomeni, da lahko iz svojih telesnih zalog začnejo vzrejati spomladanske čebele, vendar je ta zmožnost zelo omejena, saj lahko čebele vzredijo mlade čebele komaj v razmerju 1 : 1. S preizkusi so v Rusiji ugotovili, da je 100 čebel delavk vzredilo le 112 mladih čebel. Po prитоку svežega cvetnega prahu ali ob cvetnem prahu iz zalog v panju pa posamezna čebela delavka že lahko vzredi 2,2 ličinke.

Ob vsem zapisanem je treba čebelarje tudi opomniti, da čebelja družina najbolje prezimuje, če je na satju in v njem v panju toliko satov z zalogami hrane in prostorom za podsedanje čebel, kolikor jih družina v resnici obseda.

Ker se število čebel v družini med prezimovanjem tudi zaradi naravnih zakonitosti odmiranja osebkov zmanjša celo za nekaj tisoč čebel delavk, je treba čebeljo družino pozimi stisniti v prostor v panju, v katerem prezimuje.

Pri AŽ panjih to storimo tako, da tik ob čebeljo gručo namestimo pitalnik, poln medeno-sladkornega tresta. Čebele ga bodo hodile lizat in ga bodo odnašale v celice ob zalegi. Gnezdo naj bo tudi odeto, najbolje z več sloji časopisnega papirja ali s penasto gobo ipren.

Pri Kirarjevem panju je to preprosteje. Ker sati v panju visijo na »C«-kovinskih nosilcih na toplo stavbo, to je prečno na žrelo panja, jim lahko odvzamemo vse sate, ki jih čebelja družina ne zaseda, ali pa dodajamo sate, polne hrane. Tudi okence po potrebi pomikamo po »C«-nosilcu od zadnjih vrat do čelne stene panja. Ta panj je v plodišču zares harmonika za krčenje ali širitev gnezda.

Praksa že desetletja kaže, da je Kirarjev panjski sistem glede spomladanskega razvoja čebeljih družin zaradi tople stavbe satja in 30 cm visokega satnika notranje mere ugodnejši. Čebelje družine se razvijejo približno 8 do 10 dni prej in so spomladi živalnejše kot v panjih na hladno stavbo satja. To je v zimi 1955/1956 preizkušala bolgarska preizkusna čebelarska postaja in ugotovila, da so imele čebelje družine 21 odstotkov več pokrite zalege, pred glavno pašo na akaciji so imele 18 odstotkov več zalege, 9 odstotkov več čebel, pridelale so 15 odstotkov več medu in 9 odstotkov več voska.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NAKLADNIH PANJIH V FEBRUARJU

dr. Janez Poklukar, Kmetijski inštitut Slovenije

Elektronski naslov: janez.poklukar@kis-H+h2.si

Največ skrbi nam v tem mesecu povzročata neprimerno vreme. Dolgotrajen mraz lahko čebele za več mesecev zapre v panje. Poskrbimo, da bo po vsakem sneženju, predvsem pred otoplitvijo, sneg pred panji primerno posut. Pravočasno pomislimo na veter in na razdejanje, ki ga le-ta lahko povzroči. Že jeseni smo s sponkami pritrdili gornje naklade. Če tega nismo storili, to nemudoma storimo zdaj. Čez gornjo naklado položimo PVC folijo, čeznjo obvezno s sponko pritrdimo panjsko mrežo. Med folijo in streho bo tako nastal majhen zaprt zračni prostor. Če nam veter pozneje odnese streho, je panj še vedno vsaj nekoliko zavarovan. Po močni burji ali kakem drugem močnem vetru preglejmo stojišče in namestimo razmetane strehe. Če najdemo raztreščen panj, moramo ukrepati kar se da hitro. Čebele so po navadi žive, zbrane na razsutem satju ali v eni od prevrnjenih naklad. To pazljivo postavimo nazaj na prvotno mesto in hitro namestimo sate. Obstaja velika verjetnost, da bo družina preživela. Sicer je pa, kot vedno, smiselno preprečiti nastanek škode. Če je stojišče na udaru močnega vetra, postavimo za panji zaščitne ograje ali pa premislimo o prestavitvi stojišča na primernejšo zavarovano lego. Izkušnje kažejo, da so najnevarnejši zračni vrtinci, ki panj dvignejo in zasučejo.

Čebelje družine so še vedno povečini v zimski gruči, v njeni sredini je že najti omejeno količino zalege. Poraba medenih zalog je vsak dan večja, družine z majhno zalogo že lahko propadejo zaradi lakote. V tem mesecu je zelo nevarna zaloga kristaliziranega medu pozne jesenske mane. Čebele potrebujejo večje količine vode za taljenje kristalov, zgodi se celo, da družina ob dolgotrajnejšem mrazu umre zaradi lakote. Kristali na bradi panja so lahko že opozorilno znamenje, da je v panju nekaj narobe. Odprimo panj in pogledimo na stranske sate ob gruči, če ima družina še kaj medene zaloge. Če je nima, vstavimo medeni sat, ki smo ga prihranili od jeseni. Sat moramo seveda ustrezno pripraviti – pogreti na panjsko temperaturo in izpraskati medene pokrovce. Kristaliziranega medu v satju še ne smemo dodajati! Če nimamo primerne zaloge medenega satja, pripravimo toplo sladkorno raztopino (približno 40 °C) v razmerju dva dela sladkorja in en del vode. Vzamemo večjo plastično kad (ustrezna je tudi plastična kad za

odkrivanje medenih pokrovcev), vanjo prečno položimo prazen sat. Toplo sladkorno raztopino z zajemalko z razdalje 20 cm vlivamo v satne celice. Z nekaj vaje lahko v en sat vlijemo do nekaj manj kot 2 litra sladkorne raztopine. Naliti sat v pokončnem položaju prenesemo v gnezdo lačne družine. En polno naliti sat naj bi zadoščal za teden dni. Vsakršno krmljenje čebel februarja je v celinski Sloveniji zasilen ukrep. Na Primorskem pa lahko ta mesec že s pridom uporabimo sladkorno testo.

Februarja poskrbimo za ustrezno izolacijo panjev pod strehami. Čez gornjo naklado položimo plastično folijo, ki v panju zadržuje kondenzirano vlago. Kljub temu se zgodi, da so strehe posameznih panjev zelo namočene in težke zaradi vlage. Ni mi jasno, zakaj izdelovalci panjev skoraj vedno zmanjšujejo stroške izdelave z »iverko« pod pločevino strehe. To je najslabši material za to mesto, kakršna koli lesena deska bi bila veliko boljše. Ob obnovi panjev mislimo tudi na to! Nekateri čebelarji dodatno zavarujejo vrh panjev pod pokrovi z nekaj plastmi časopisnega papirja.

Sicer pa je varovalno ovijanje panjev predmet številnih vročih razprav med čebelarji. Izkušnje kažejo, da čebele v neizoliranih panjih porabijo za dva kilograma več medu in se do polne moči razvijejo nekaj dni prej kot čebele v panjih, ki so bili oviti s črno plastično folijo. Pri tem je treba upoštevati, da zahteva ovijanje panjev s črno plastično folijo (ali izolacija panjev s strešno lepenko) dodatno delo in nekaj dodatnih stroškov. Če prezimujemo v bolj senčni legi, na večji nadmorski višini ali v gozdu med drevjem, je dolgoročno bolj pametno razmisliti o izdelavi bolj izoliranih panjskih naklad iz debelejšega lesa (kar je težje in zahteva krepkejšo mišico) ali iz enega od lažjih umetnih materialov, ki je primeren za uporabo v čebelarstvu. Če se bomo februarja odločili za dodatno izolacijo normalnih lesenih panjev, storimo to prvo leto le pri delu družin na stojišču. Poznejši razvoj čebel in prvo točenje bosta pokazala, ali je bil ukrep smiseln.

Ko mine najhujši mraz in nastopi odjuga, pomislimo na preskrbo čebel z vodo. Ustrezen napajalnik uredimo 10 do 30 m od čebelnjaka. Pozor – neprimerna »mlakuža« je lahko vir nose-mavosti za vse čebelje družine.

Ne pozabimo, da v naših panjih prezimujemo tudi varoo. Če smo zamudili zimsko zdravljenje čebel, je zdaj zadnji čas, da ukrepamo. Za podrobnejša navodila pokličimo veterinarsko svetovalno službo.

VETERINARSKI NASVETI ZA FEBRUAR

NEKAJ NAJPOGOSTEJŠIH VZROKOV ZA ZIMSKE IZGUBE ČEBELJIH DRUŽIN

dr. vet. med. Borut Preinfalk, Vetrinarski zavod Slovenije

Med zimske izgube čebeljih družin štejejo vse izgube, ki jih imamo od zazimljenja do prvih rednih spomladanskih izletov čebel. Pri pregledu odmrle družine nam je včasih lahko takoj jasno, zakaj so čebele odmrle, včasih lahko le sumimo, večkrat pa še tega ne.

Zimske izgube čebeljih družin delimo na izgube, ki se pojavijo kot posledica tehnoloških napak, in na izgube iz zdravstvenih razlogov. Najprej si bomo ogledali prve vzroke za izgube. Eden najpogostejših vzrokov te vrste je stradanje družine. Vzrok stradanja je lahko napaka ali malomarnost čebelarja, ki družini ni dodal zadostne količine hrane oziroma je sploh ni dodal, ker se je zanesel, da imajo čebele dovolj svojih zalog. Posledica tega je odmrtnost družine. Ob prvem spomladanskem pregledu najdemo na podnici panja in med sati veliko število mrtvic, veliko čebel pa je zaritih v prazne satne celice. Satje je popolnoma prazno in suho ali pa najdemo še polne sate, ki jih čebele zaradi mraza niso mogle doseči. Prazno satje je čisto, robovi celic so gladki in ravni. Pomanjkanje hrane čez zimo je lahko posledica tihega ropa, ki ga čebelar ni opazil ob pravem času, da bi še lahko ustrezno ukrepal.

Ob morebitnem pravem ropu so celice izropanih satov nepopolno odprte, robovi pa so neravni in nabobčani. Tudi na žrelu pogosto opazimo temne, mastne sledi, ki so jih pustile z medom zamazane ropajoče čebele. Če se stradanje pojavi v obdobju, ko je v panju že nova zalega, pogosto najdemo na bradi panja izpite, suhe ličinke oz. bube.

Naslednji najpogostejši vzrok za zimsko izgubo družine je brezmatičnost ali že celo trotavost. Matica lahko družina izgubi že jeseni iz najrazličnejših vzrokov ali pa se mladi jesenski matici ni uspelo zadovoljivo sprašiti oz. se je stara matica izčrpala in zalega le še trotovsko zalego. V vseh teh primerih najdemo pri prvih spomladanskih pregledih trotovsko-grbasto zalego. Tako družino moramo, če je še dovolj živalna, čim prej združiti z drugo, normalno družino ali jo likvidirati, če je že zelo oslabela. Pri pospravljanju satja take družine moramo biti vedno zelo pozorni tudi na druge nenormalne znake, ki kažejo na preostale možne vzroke odmrtnosti (npr. huda gniloba čebelje zalege).

Tretji možni vzrok odmrtnosti čebelje družine, ki ni posledica bolezni, je vdor rovke ali miši v panj. Posledica je nenehna motnja, ki povzroča, da čebele padajo iz zimske gručice in zaradi podhladitve odmirajo na dnu panja. Miš se tudi hrani s čebelami,

satjem, z medom in s cvetnim prahom. Če je miš v panju dovolj dolgo, lahko popolnoma uniči družino. Pri pregledu takega panja, najdemo ostanke zgrizenih čebel in satja, mišje iztrebke, njihova gnezda ali pa celo miš samo. Če se ta nadloga večkrat pojavlja v panjih, je treba na žrela panjev namestiti kovinske zapore proti mišim.

Med motilce zimskega miru v panju lahko štejejo tudi nekatere ptice, ki se navadijo, da s trkanjem po panju vznemirjajo čebele. Čebele pridejo na žrelo, tam pa jih ptice polovijo in pojedjo. Ti motilci so predvsem sinice in detli. Ubravimo se jih z obešanjem različnih gibljivih strašil pred žrelom, ki jih naredimo iz kurjih peres ali staniolnih trakov.

V drugo skupino vzrokov za zimske izgube pa sodijo kužne bolezni in zajedavci čebel. Najhujša kužna bolezen je vsekakor huda gniloba čebelje zalege. Nepazljiv ali nepoučen čebelar, ki je v minulem letu spregledal bolezen družine, lahko spomladi najde odmrlo družino. Pozno poleti se zaradi okužbe izvali premajhno število zimskih čebel, zato družina pozimi odmre. V takem primeru so v gnezdu še zaleženi sati s pokrito zalego. Ta zalega ni strnjena, ampak presledkasta. Če odstranimo pokrovček, v celici ne najdemo ličinke, ampak je celica na videz prazna. Če pa pogledamo v celico tako, da svetloba pada na njeno dno, lahko vidimo v obliki luske zasušeno ličinko, prilepljeno na steno celice, tako da se je ne da odstraniti. Če prilijemo v celico nekaj kapljic mlačne vode, se bo ta suha luska v kratkem času spremenila v sluzasto maso.

Če opazimo opisane znake, moramo o tem takoj obvestiti veterinarsko službo.

Naslednje obolenje, ki lahko povzroči zimsko odmrtnost družine je nosestavost. To je zajedavsko obolenje črevesja odraslih čebel, ki ga povzroča pražival *Nosema apis*. Obolela družina lahko ob sočasnem delovanju negativnih dejavnikov, kot so dolga in vlažna zima, težko prebavljivi medovi in šibkost, tudi odmre. Najznačilnejši znak, da gre verjetno za nosestavost, je griza čebel, zaradi katere se te trebijo v panju. V takšnem panju najdemo satnike, onesnažene z iztrebki čebel. Mrtvic ni veliko, ker bolne čebele izletavajo in se ne vračajo v panj.

Naslednje zajedavsko obolenje, ki lahko povzroči zimsko odmrtnost družine, je pršičavost.

To je bolezen odraslih čebel, ki jo povzroča pršič *Acarapis woodi*. Zajedavec se zarije v prvi par zračnic mlade odrasle čebele in tam ostane tudi po njenem odmrtnosti. V neposredni bližini je krilni sklep, ki ga zajedavec poškoduje, zato čebela ne

more več leteti. Ob izletnih dnevih take čebele pri-
lezejo na brado, popadajo na tla in tam odmirajo.
Če je napadenost družine dovolj huda, lahko odmr-
e tudi cela družina. V takem primeru najdemo pra-
zen panj in nedotaknjene zimske zaloge hrane. Za
zanesljivo diagnozo nosečnosti in pršičavosti mo-
ramo ustrezno število mrtvic iz takega panja po-
slati na pregled v veterinarski laboratorij.

Ob pojavu katere koli od teh treh bolezni je tre-
ba o tem obvestiti veterinarsko službo, ker se te
bolezni zatirajo po zakonu. V zadnjem času pa je
najpogostejše zajedavsko obolenje, ki povzroča
zimske izgube družin, varoza čebel. V družini, ki jo
pozimi uniči varoa, je že jeseni veliko število teh
parazitov, zato precej mladic zadnjih generacij zim-
skih čebel odmrje že v pokritih celicah. Tako lahko
najdemo sate s pokrito zalogo, na prvi pogled po-
dobne satom, obolelim za hudo gnilobo, vendar je
razlika v tem, da pri varozi najdemo v pokritih celi-

cah že skoraj popolnoma razvite čebele v različnih
fazah razvoja. Tudi v drobirju na podničnih vložkih
najdemo veliko odmrlih varoj. Odrasle čebele, ki so
zelo napadene z varoo, ob vsakem nekoliko toplej-
šem vremenu silijo na plano, kot »pehota«
lezejo po tleh pred panjem in tam tudi odmirajo. Če se
panj izprazni, ostanejo zaloge hrane navadno do pr-
vega pregleda nedotaknjene, pozneje pa jih zelo hi-
tro najdejo sosednje čebele in jih izropajo. Na tak
način se pojavi »reinvazija«, saj ropajoče čebele
skupaj z medom prinesejo v svoje panje še varoe
iz izropane družine. Najbda zaradi varoe odmr-
e družine je resen opomin čebelarju, da mora zatira-
njo varoze nameniti občutno več pozornosti in
dela.

V naših podnebnih razmerah so to najpogostejši
vzroki za zimske izgube. Če pa pri ugotavljanju vzro-
kov niste prepričani o svojih dognanjih, se raje pos-
vetujte še z veterinarji.

NEKAJ RAZLOGOV ZA VODENJE EVIDENCE O ODPADU VAROE

dr. vet. med. Borut Preinfalk, Veterinarski zavod Slovenije

»Varoa« – večna tema vseh sestankov in med-
sebojnih srečanj čebelarjev! Pri tem izmenjujemo
svoja mnenja in izkušnje. Kolikor je čebelarjev, to-
liko je tudi načinov čebelarjenja in, žal, tudi nači-
nov zatiranja varoe. Vendar po informacijah iz tu-
jine nikjer v svetu ni drugače. Tudi drugod se če-
belarji preizkušajo v inovativnosti pri boju z varoo.
Verjetno še lep čas ne bo drugače, zato pa bi bi-
lo zelo koristno, da bi poenotili vsaj preverjanje
svojih uspehov oz. neuspehov pri teh prizadeva-
njih, kajti noben način zatiranja varoe ne bo do-
volj uspešen, če ne bomo vedeli za rezultate
zdravljenja. To pa lahko dosežemo le s sistema-
tičnim in rednim pregledovanjem podničnih vlož-

kov ter sprotim zapisovanjem dobljenih rezulta-
tov v posameznih panjih. Kajti, samo če pozna-
mo vsaj približno število varoj v panju, lahko us-
trezno ukrepamo.

Zapisnik za ta namen mora biti preprost, pre-
gleden in priročen. Priporočljivo je, da je izdelan
v obliki dovolj velike tabele in pritrjen na steno
čebelnjaka. Poleg obesimo pisalo, tako da je ved-
no pri roki. Po vsakem posegu v panj z zdravili
oz. po vsakem kontrolnem pregledu podničnih
vložkov sproti zapisujemo v razpredelnico podatke
za vsak panj posebej. Pri tem si vsak čebelar po
svoje zapiše opažanja, posege v panj in število
mrtvih varoj, kajti le »mrtva varoa je dobra varoa«.

ČD _____

VAROA 2000

ČEBELAR _____

Panj št.	Vrsta panja	Matica leto	Datum – Opravilo											

Legenda, opravilo:

IT = izrez trotovine
OPZ = odvzem pokrite zalege
# = vstavljen testni vložek
MK = mravljinčna kislina (vstavljena)

Vrsta hlapilnika:

 Medja stari
 Medja novi
 krpa – sok terapija

Varoe:

V = število varoj

Opombe:

Zanimivo je spoznanje, da redno pregledovanje podničnih vložkov, štetje varoj in zapisovanje teh podatkov še spodbudi našo radovednost in željo, da bi bilo takih varoj več. Pri tem se začnemo bolj redno ukvarjati s čebelami in si sčasoma izoblikujemo sistem učinkovitega zatiranja, ki ustreza tako čebelarjem kot času, ki ga lahko namenimo tej dejavnosti. Pomembno je, da se odločimo in začnemo voditi evidenco. Pregled in analiza podatkov, ki smo jih zapisovali daljši čas, nam da izjemno zanimiva spoznanja. Odkrijemo, da vse čebelje družine niso enako napadene. Nekatere so po naravi bolj prilagojene boju proti varoi in jih ni treba tolikokrat zdraviti kot druge, zato so tudi potencialne družine za razmnoževanje. Nekatere bolj napadene družine pa moramo zdraviti večkrat, da preprečimo njen propad in *reinvazijo* (vnovično napadenost) preostalih družin v čebelnjaku. Na podlagi teh spoznanj lahko svoj program zdravljenja prilagodimo tako, da bomo uporabljali kar najmanj kemičnih sredstev, s tem pa bomo zavarovali tako sebe kot čebelje pridelke pred nepotrebno onesnaženostjo. Pravočasno

lahko odkrijemo tudi neučinkovitost posameznih zdravilnih sredstev, se pravi, da odkrijemo pojav *rezistence* (odpornost zajedalca) na zdravilo.

Vsa ta prizadevanja vodijo k dolgoročnemu cilju, ta pa je vzreja čebel, ki bodo odporne na varoo in ne bodo potrebovale kemične zaščite. Selekcija je uspešna le, če je množična in načrtna, pri tem pa lahko vsak čebelar prispeva svoj delež. Če si na podlagi rednih zapiskov in strokovnih navodil veterinarske službe izdelamo svoj sistem in program zdravljenja svojih čebel, uspeh ne more izostati! Občutek, da zadevo obvladujemo, nam da samozavest in voljo za še temeljitejše in doslednejše delo z našimi varovankami. Za lažji začetek prilagam primer zapisnika, ki se je že izkazal v praksi in katerega avtor je g. Milan Meglič. Z njegovim privolenjem ga posredujem v tem prispevku. Priporočam ga v velikosti formata A3. Vsebuje vse nujno potrebne rubrike za uspešno vodenje evidence odpada varoe. Le če dobro poznamo svojega nasprotnika, v našem primeru varoo, se proti njemu lahko uspešno bojujemo. Zapisnik je eno ključnih orodij pri teh naših prizadevanjih.

Izkušnje naših čebelarjev

AMBASADORJA SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA

Franc Šivic

V našem glasilu smo že pisali o uvrstitvi naših predstavnikov v tekmovalnem programu Apimondie 99 v Kanadi. Osvojili smo kar štiri medalje in častno diplomu, to pa je največji uspeh

Slovenije na svetovnih čebelarskih kongresih doslej.

Dobitnika srebrne medalje za embalažo sta oče Lojze Ivanec in sin Remy, zato zaslužita, da jima tudi v Slovenskem čebelarju namenimo nekaj vrstic. Ne samo zaradi medalje, ampak predvsem zaradi njunih prizadevanj, da bi o dogajanju v slovenskem čebelarstvu zvedel čim večji del svetovne javnosti.

Živita v kraju Chignot v Franciji, kjer je oče Lojze leta 1987 odprl laboratorij za predelavo čebeljih pridelkov, predvsem propolisa, in ustanovil podjetje Apiphyt. Francoskemu tržišču ponuja več kot 30 različnih terapevtskih in dermatoloških preparatov, izdelanih deloma v Franciji, deloma v Sloveniji. Veliko potrpljenja in bistrournosti, ki je našim ljudem iz Ribniške doline že po tradiciji ne manjka, je bilo potrebno, da je prodril na zahtevnem francoskem trgu ter uspel kljub hudi konkurenci. Dobro je vedel, da

Lojze Ivanec in sin Remy v pogovoru z g. Šivicem.
Foto: J. Mihelič

Za svoje kolekcijo je prejel srebrno medaljo Apimondije.

je za izdelke te vrste potrebna vrhunsko oblikovana embalaža, saj poleg kakovostne vsebine ta najbolj pomaga pri prodaji. Imel je srečno roko pri izbiri oblikovalca in uspeh ni izostal, kar potrjuje navsezadnje tudi medalja Apimondie.

Nov zagon je dobil Lojze v zadnjem času, ko se mu je po uspešno končanem študiju pridružil sin Remy. Skupaj sta ustanovila podjetje La Carniole (po naše Kranjca) in razširila svojo dosedanjo dejavnost še na trgovino s čebeljimi roji in maticami kranjske pasme. Z velikim zanosom propagirata v Franciji in tudi v drugih državah sveta slovensko čebelo, širita informacije o bogati zgodovini našega čebelarstva ter opozarjata svetovno javnost na edinstveno ljudsko slikarstvo na panjskih končnicah. Remy se odlično spozna na računalništvo. Po treh mesecih trdega dela mu je uspelo oblikovati svojo stran na internetu (<http://www.apiphyt.com/carnica>), na kateri lahko vsi čebelarji v različnih svetovnih jezikih in seveda tudi v slovenščini dobijo obširne podatke o slovenskem čebelarstvu.

Če kdo zasluži naziv ambasador slovenskega čebelarstva v svetu, potem sta to brez dvoma Lojze in Remy Ivanec.

SPOMLADANSKI RAZVOJ ČEBELJIH DRUŽIN v luči velikoprostorninskega čebelarjenja s standardnimi AŽ panji

Marjan Debelak

Zbral sem nekaj zgoščenih in v moji čebelarski praksi preverjeno učinkovitih nasvetov za pomoč čebelarjem, ki so se odločili za velikoprostorninsko čebelarjenje s standardnimi, to je običajnimi AŽ panji. Nasvete sem združil v tri najpomembnejša obdobja v življenju čebel, povezanih s čebelarskimi opravili. To so: *spomladanski razvoj, rojilno-pašno obdobje in priprava na zimovanje*. Začnimo s prvim obdobjem.

1. Kdor želi čebelariti s polno razvitimi družinami v velikoprostorninskem¹ AŽ panju, naj že zazimi zdrave, močne čebelje družine **v dveh panjskih etažah brez matične rešetke**. Če iz kakršnih koli razlogov čebelar spomladi še nima tako močnih družin, kot navajam, lahko »naredi« do začetka prvih glavnih paš močne družine, če jim dodaja zalego in čebele iz pomožnih družin. Brez matične rešetke povežemo dve etaži v AŽ panjih po mojih izkušnjah povsem zadovoljivo in brez vseh težav z distančnim vložkom, po nekaterih drugih mnenjih pa z dvigom spodnje vrste satnikov. Kakor kdo želi. Čebelja družina lah-

ko *polno oziroma maksimalno* razvije svoje gnezdo le v veliki panjski prostornini, to pa pri AŽ panjih omogočata združeni etaži.

2. Poskrbimo za **čim boljše klimatske razmere v panju**. Že vrsto let jih najbolje zagotavljamo z zlaganjem panjev v *skladanice in čebelnjake* ter s tesno vstavljeno, približno 8 cm debelo toplo blazino iz *penaste gume*, ki prepušča vlago, in ob *odprtih* panjskih vratcih, da gre vlaga lahko iz panja.

3. Spomladanski razvoj čebeljih družin se začne takrat, ko začnejo družine *spet gojiti zalego*. Po mojih izkušnjah se to celo na Gorenjskem redno dogaja v drugi polovici januarja in traja do dosežene razvojne »zrelosti« okoli prvega maja, to pa sovпада tudi z rojilno zrelostjo oziroma pripravljenostjo na rojenje. *Traja torej približno tri mesece*. Sprva je razvoj zaradi mraza počasen, ko se ozračje ogreje, pa vse bolj hiter. Če bi risali krivuljo, bi bila ta za to obdobje dvigujoča se in vbočena (konkavna).

4. **Pri večini močnih čebeljih družin z gnezdom (zalego) na dvoetažnem satovju v AŽ panjih po mojih izkušnjah do konca spomladanskega obdobja ni so potrebni nikakršni ukrepi za spodbujanje razvoja**. Razvijajo se samodejno!

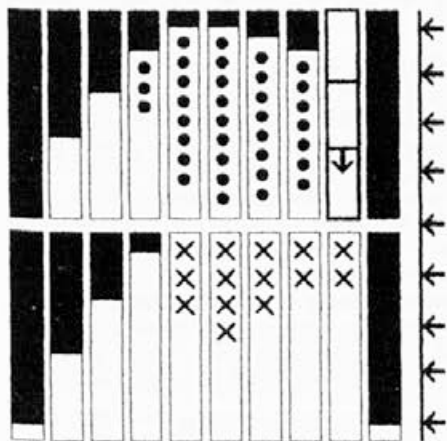
5. Stanje in razvoj vseh družin **občasno kontroliramo** s pogledom skozi zamrežena panjska okena in z baterijsko svetilko, s katero posvetimo med satne ulice. Sliko o stanju družin si ustvarimo tudi z

¹ Velikoprostorninska raba (standardnih) AŽ panjev je možna z uporabo različnih pripomočkov in pomagal. Med njimi so najbolj znani prostorninski dodatki z dodajanjem od zadaj (zaklade, priklopniki ...), dodajanje ali sestavljanje več panjev v poljubno velike panjske enote (AŽ MAKSI ...) in še drugi načini (npr. dodajanje prečno postavljenih, ustrezno skrajšanih satov v prostor med sati in vratci AŽ panja ...).

opazovanjem izletavajočih čebel pred žreli. Močna in pravilno zazimljena družina, ki ne potrebuje nobene pomoči, *že zelo zgodaj* (vsaj v začetku aprila) *zaseda vse sate v obeh etažah*. Na satih z zalego ima zgoščeno jedro čebel in po tem lahko presodimo, kje in kako obsežna je zalega. *V panj prinaša obilo cvetnega prahu in pogosto izletava po vodo*. *Žrelo take družine je v hladnih jutrih mokro*.

6. **Slabše razvite družine, ki nimajo zgoraj opisanih lastnosti**, moramo *pregledati* in nato nekaj *ukreniti*. Včasih je vzrok matica ali bolezen in ta vzrok moramo odpraviti takoj. Zadržal se bom le pri družinah, ki nimajo drugih težav, kot da so »zaspale« in le nekoliko *zaostajajo v razvoju*. Take družine skoraj praviloma hitro dohitijo in pogosto celo prehitijo najbolj razvite, zlasti če jim še nekoliko pomagamo, kot to pojasnujem v naslednjih dveh točkah.

7. Praviloma (naj) ima tudi do tega časa najslabše razvita, vendar čebelno močna pridobitna družina (v toplejših dneh mora obsedati domala vsa sate v obeh etažah!) **okoli 1. aprila** vsaj štiri zaležene sate, ki naj bodo v gornji etaži. (Če je zalega spodaj, jo prestavimo navzgor.) Ob zalego vstavimo na eni strani (najbolje tridelni) trotovski sat z delno že zgrajeno trotovino, na drugi strani pa lepe, starejše prazne sate. V spodnji etaži so ob strani najbolj medeni sati, v sredini pa bolj prazni in napolnjeni s cvetnim prahom. (Glej sliko 1.)

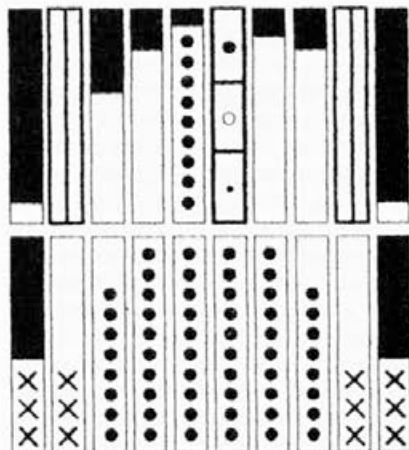

Sl. 1. Tako kot prikazuje risba, okoli 1. aprila uredim gnezdo družinam, ki so nekoliko »zaspale« v razvoju, da bi čim prej dohitele najbolj razvite družine.

Na risbi uporabljam logične, preproste in čim bolj razumljive znake: temne (črne) ploskve za med, prazne (bele) ploskve so prazni sati, pike in krogi so znak za zalego, sredinska črta na praznem satu pomeni sat s satnico, križci so cvetni prah, tridelni trotovski sat je pač razdeljen na tri dele.

Na desni strani risbe je črta s puščicami, ki ponažarja, da družina s te strani dobiva toploto od primaknjene sosednje družine.

8. **Čez 10 do 20 dni, okoli 15. aprila**, ima tako urejena družina zaleženo celo gornjo etažo (razen krovnih satov) in je morda začela širiti zalego tudi na sate spodnje etaže. Takrat manj podjetnim družinam, ki so z zalego še vedno v zgornji etaži, drugič priskočimo na pomoč za hitrejši razvoj. Šest zaleženih satov brez izbiranja prestavimo v sredino spodnje etaže. V sredino gornje etaže postavimo preostala zaležena sata, vključno s trotovskim. Ob njihju pa levo in desno postavimo najlepše, že večkrat zaležene, povečini prazne sate. Čisto ob robu so najbolj medeni in obnožinski sati. Poskrbimo za redno lovljenje in odstranjevanje varoj iz trotovine.² To delo je zaradi vedno manj obvladljive varoe koristno, čeprav bi se mu radi izognili. Pomaga poleg vseh drugih, žal vedno novih, vse manj preprostih in vse manj učinkovitih ukrepov za njeno zatiranje, ki jih na tem mestu ne bom navajal, ker je o njih že veliko napisanega. Najprimernejši prostor za *dodajanje satnic* (ob cvetenju češenj) je v zgornji etaži, tik ob zaleženih satih. (Glej sliko 2.)

Sl. 2. Okoli 15. aprila družinam, ki imajo zalego še vedno le v eni etaži, uredim gnezdo po prikazani shemi.

9. **Krmljenja za povečan obseg zalege** ali tako imenovanega *dražilnega krmljenja* se lotimo le po skrbnem preudarku. Dokler so čebele še v zimski gruči, kot se dogaja še marca, jih ni dobro siliti, da bi zalegale prek obsega svoje gruče, ki skrbi za ogrevanje zalege. **Po mojih izkušnjah dosežejo normalno razvijajoče se in jeseni pravilno nakrmljene pridobitne družine polno pašno »zrelost« okoli 15. maja, in to brez kakršnega koli dražilnega krmlje-**

² Glej različna, v zadnjem času vse pogostejša poročila o koristnosti ukrepanja proti varoi ob pomoči trotovine. Prvi, dokaj popoln prikaz originalne domače **intenzivne** metode uporabe trotovine proti varoi sem objavil v Slovenskem čebelarju, 1984, št. 3, str. 133–139.

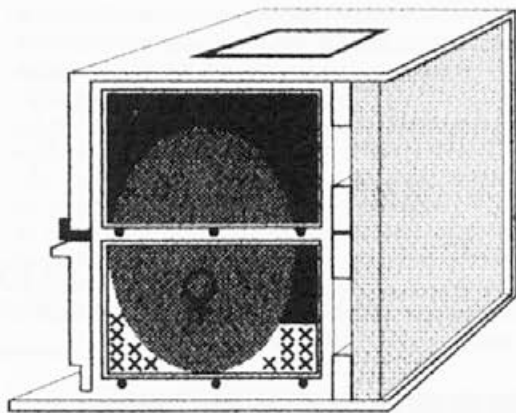
nja (Bled, 550 m nad morjem). Kolikor vem, približno tak datum ustreza začetku skoraj vseh zgodnjih glavnih paš na Slovenskem (akacija, smreka, travniki ...). Če pa kdo s hladnih območij vozi čebele na pašo v toplejše kraje, bo z dražilnim krmiljenjem ob pravem času morda le kaj pridobil. Pri meni drži staro pravilo, po katerem se zdaj ravna le še redkokdo, da je **najboljše spomladansko dražilno krmiljenje dobro jesensko nakrmiljenje.**

10. **Napajalnik za vodo** naj bo celotno obdobje zaleganja na najbolj osončenem in zatišnem mestu v bližini čebelnjaka. Najbolje ob kaki steni, ki jo greje sonce in ovira trebilne prelete čebel, ki bi ga okužile z iztrebki. S kakšnim posebnim sistemom napajanja čebel v panju ali pred žreli ob morebitnem hladnem spomladanskem vremenu se nam po mojem mnenju ni treba ukvarjati.

11. Zgodaj spomladi, pravzaprav še pozimi, številni čebelarji **izgubijo kakšno čebeljo družino zaradi lakote, in to ob »polni skledi«.** Mojim družinam se to doslej še ni zgodilo in sprašujem se, zakaj ne. Ob zazimljenju družine vedno izdatno nakrmim. Imam jih v toplotno dobro izoliranih skladanica v čebelnjaku. Poskrbim tudi, da se v njem ne nabira vlaga. To je vse! Čebele se v hudem mrazu (februarja ali v začetku marca) stisnejo okoli prve zalege. Če je gruča premajhna, med okoli zalege pa porabljen, raje umrejo od lakote, kot da bi zapustile zalego. Razlagam si, da v mojem primeru čebele v takih razmerah *poleg ohranjenih in dostopnih zalog hrane, rešuje predvsem večji obseg zimske gruče.* V taki gruči dosežejo čebele več medenih zalog hrane, ne da bi se gruča premaknila. Večji obseg gruče omogoča večje število zazimljenih čebel. Obseg gruče pa je večji tudi zaradi *dobrih toplotnih razmer v panju.* Vsi lahko opazimo, da se družine v panjih, ki so tesno zloženi v skladanice, v zimsko-pomladnem času primaknejo druga k drugi. Namesto krogle, kot je oblikovana zimska gruča družin v samostojno stoječih, okoli in okoli hladnih panjih, imata primaknjeni družini zimski gruči v obliki polkrogle, ki jima je na ravni ploskvi, obrnjeni k sosednji družini, ni treba ogrevati. Na tem toplim mestu je polkrogla brez zaščitnega sloja čebel. Pa tudi sicer je v dobro izoliranih panjih potreben tanjši zaščitni sloj čebel kot pri slabše izoliranih. Čebele se zato lahko razporedijo v plašč ustrezno večje polkrogle, kot bi bila krogla v mrzlem panju ... Taka je moja razlaga. Če niti zgoraj navedeno ne pomaga preprečiti zimskih izgub zaradi lakote »ob polni skledi«, pa imamo predvsem čebelarji s panji z upravljanjem »od zadaj« še eno možnost. V kritičnem obdobju (v drugi polovici februarja), v nekoliko toplejšem vremenu ali umetno ogretem čebelnjaku, *primaknemo neposredno k zimski gruči poln sat medu*, ki ga vzamemo iz tistega dela panja, ki je od gruče najbolj oddaljen. S tem je sicer nekaj dela, vendar je po mo-

jem mnenju vse skupaj neprimerno boljše in preprostejše, kot da bi čebele sredi zime mučili z dodatnim krmiljenjem, kot predlagajo nekateri.

12. Opisani način čebelarjenja za spomladansko razvojno obdobje čebeljih družin **priporočam tudi čebelarjem, ki želijo celo leto čebelariti samo v prostornini, ki je na voljo v AŽ panju, brez prostorninskih dodatkov (ZAKLAD ...) ali sestavljenih panjev (AŽ-MAKSI ...).** Že za prve paše boste imeli res močne družine. Kako pa je s takimi družinami možno učinkovito čebelariti v rojilno-pašnem obdobju, bom pojasnil v naslednjem sestavku, ki ga pripravljam za aprilsko ali majsko številko našega glasila.

Sl. 3. Ob koncu aprila ali v začetku maja imajo moje pridobitne družine v AŽ panjih zalego v obeh etažah na 12 do 14 satih. Večina družin to doseže samodejno, brez čebelarjevih posegov, druge pa ob pomoči opisanih in prikazanih ukrepov.

Družine imajo za zamreženimi okenci ves čas, ko je to mogoče (praviloma od avgusta do maja naslednje leto), tesno vstavljeno 8 cm debelo blazino iz penaste gume in odprta vratca.

Pridobitne družine so v tem stanju končale spomladanski razvoj in so pred najpomembnejšimi odločitvami. Moje družine čaka prostorska širitev z zakladami in (ali) odpiranje dodatnih etaž po sistemu AŽ-maksi.

Slike k članku narisal M. Debelak.

POVZETEK

- Če gre vse v redu, se čebelje družine v dveh etažah AŽ panja v spomladanskem obdobju povsem samodejno, brez čebelarjevih ukrepov, razvijejo do svojega vrhunca.

- Čebelar ima v tem obdobju delo le z družinami z »okvarami« in z »zaspanci«, ki bi jih rad čim prej izenačil z najbolj razvitimi.

BZ BZ
BZ BZ
BZ BZ

Čebelarški kongres

ČEBELARJENJE V KANADI

Ivan Jurkovič

Trije meseci so minili, odkar sem se vrnil iz te države v Severni Ameriki, pa še vedno razmišljam, kako drugače je tam in zakaj je vse drugače. Dežela je res drugačna: nepregledni gozdovi, jezera, mogočne planine, prerija, plantaže sadja, živinske farme in med njimi čebelarstva.

Potovanje Apimondie je organizirala Avstrijska čebelarska zveza, vodstvo pa je prevzela turistična organizacija AGRIA. Potoval sem z avstrijskimi čebelarji.

O čebelarjenju v Severni Ameriki sem že veliko prebral in slišal, največ tega se mi je zdelo neverjetno. Želel sem se prepričati, ali je čebelarstvo v Ameriki res tako, kot je slišati. Zakaj in kako je to mogoče? Najbolje je, da odgovorim takoj: veliko, kar je pri nas neverjetno, je v Ameriki mogoče, predvsem zato, ker je vse tako poenostavljeno, ker ni zapleteno, ker niso obremenjeni s preteklostjo, ker nimajo časa ...

Slovenski čebelar je o Apimondii že veliko pisal, zato se bom omejil le na nekatera področja, ki so me najbolj zanimala in bodo, upam, zanimiva tudi za bralce.

Čebelarji radi poudarjamo, da največja korist od čebel ni med, temveč oprashaevanje rastlin, in da v Ameriki farmerji čebelarjem plačujejo za pripeljane čebele. Ali je res tako?

NA PLANTAŽAH BRUSNIC, južno od Vancouvra

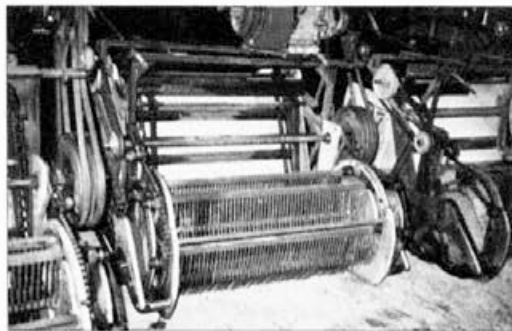
Po podatkih našega vodiča, predsednika kanadskih čebelarjev H. U. Spitznagla, je Britanska Kolumbija tretji svetovni pridelovalec brusnic, vrednost enoletnega pridelka pa je 40 milijonov dolarjev. Pridelujejo jih na 2000 hektarih. Brusnice so rastline, ki uspevajo na vlažnih, nepropustnih tleh. Za pridelavo brusnic pripravijo površine velikosti približno 50 x 50 m. Ob robove navozijo 1 m visoke ceste-poti iz žagovine, ki jo žagarski obrati podarijo pridelovalcem in se tako znebijo odpadkov. Poti so hkrati tudi pregrade, da voda ne odteka z njiv. Strojno nasajene brusnice začnejo roditi tretje leto. Tedaj postanejo zanimive tudi za čebelarje.

Po trditvah farmerjev se zaradi oprashaevanja čebel pridelok brusnic poveča za 45 odstotkov. Ko začnejo brusnice cveteti, mora imeti čebelar, s katerim je sklenjen dogovor, čebele pripravljene. Čebele mora

pripeljati in odpeljati točno ob dogovorjeni uri. Zakaj? Zato, da bodo čebele takoj in dovolj obletele brusnice, jih zgodaj zjutraj pošprokrijo s sladko vodo, čebele pa takoj potem odprejo. Začneta se oprashaevanje in bera. Za pripeljani panj dobi čebelar 75 dolarjev, ne glede na to, koliko časa je bil farmerju v korist. Ko dobi čebelar obvestilo, mora do 4. ure zjutraj čebele odpeljati, kajti začne se škropljenje. Za čebelarje – oprashaevanje je takšno čebelarjenje storitvena dejavnost in jih med največkrat niti ne zanima. Da lahko svojo storitev dobro opravijo, imajo v bližini farm pomožna stojišča, s katerih odvažajo čebele.

Predvsem zanimiv je način obiranja brusnic, ta pa se je v zadnjem času zelo spremenil. Lastniki farm brusnic so povečini Indijci, ki imajo malo smisla za tehniko. Pokvarjeni stroji ležijo na poljih, nihče jih ne popravlja, ampak raje kupujejo nove. Še pred nekaj leti so brusnice obirali ročno. Pri tem je četrtnina zrelih jagod padla na tla in se izgubila. Obiranje je trajalo preveč časa, plodovi pa so velikokrat propadli. Za obiranje so pripeljali Mehičane in Indijce, ki so se po končanem delu razbežali po preriji in jih niso mogli poloviti niti polovico.

Vse se je spremenilo po iznajdbi, ki jo imenujejo »mokra žetev«. V bližini nasadov imajo umetna jezera, napolnjena z vodo, iz njih pa črpajo vodo tudi za namakanje. Spravilo – žetev se začne tako, da nasade zalijejo z vodo, tako da gladina sega 20 cm nad vrhovi rastlin. Delavci, oblečeni v nepremočljive obleke, se vozijo s stroji za otresanje po poplavljenih nasadih. Imajo dve vrsti strojev: eni imajo na valjih pritrjene lamele, ki pri vrtenju stresajo brusnice, drugi pa helikopterju podobno eliso, ki se vrtil pod površino in stresa vodo. V obeh primerih pripla-

Sl. 1: Stroj za otresanje brusnic

Foto: I. J.

vajo brusnice na površino vode, nastane »rdeče jezero«. Tedaj je treba plodove z lesenimi letvami ali gumijastimi napihnjenimi cevmi le še potisniti do roba, kjer jih pobira elevator in jih natovarja na tovornjak.

Čebelarji opravljajo svoje storitve tudi za številne druge farmarje: za opravevanje oljne repice, sadnega drevja, malin, borovnic ... Farmar hoče vedno močne čebele, tri polne naklade čebel. Cene za enkratno opravevanje za panj s tremi nakladami so od 70 do 90 kanadskih dolarjev. Kolikor sem lahko ugotovil, se čebelarji, ki čebelarijo na med in sami sebe imenujejo »pridelovalci« medu, ne ukvarjajo z opravevanjem.

Obiskali smo še plantaže malin in sadnega drevja. Lastniki teh nasadov so se pritoževali, češ da čebele nočejo leteti v krogu, ampak vzdolž po vrstah nasadov, zato potrebujejo veliko panjev. Čebele letijo, kot bi vedele, kaj je prav za njihove varovance.

Ker se spoznam le na jablane, stare več kot 100 let, je bil nasad jabolk na 75 hektarih zame še posebej zanimiv. Veliko sadežev (jabolk) je bilo zavitih v barvne papirje, pod katerimi spremenijo barvo: take prodajajo na Japonsko po 5 dolarjev za kos. Še večja zanimivost pa so bila s prosojnimi nalepkami »Happy 2000« prelepljena jabolka. Pod nalepko jabolka spremenijo barvo, napis se »vgrvirava«, vbarva v površino sadeža, in sadjar dobi na Japonskem za tako jabolko 15 kanadskih dolarjev (sl. 2). Sam lastnik pravi, da na dan prelepi 2000 jabolk.

Sl. 2: Jabolko za 15 kanadskih dolarjev

Na obisku pri čebelarjih

ČEBELARSTVO AGNES COUTS, Golden

Za kanadske razmere je to manjše družinsko čebelarstvo s 400 nakladnimi panji in dobro organizirano prodajo. Skoraj ves med prodajo doma po 7–9 kanadskih dolarjev. To je majhna čebelarska farma: stanovanjska hiša, trgovina, točilnica in skladišče, okoli vsega pa ograja.

Povprečen donos naj bi bil štiri desetletja 150 kg na LR panj, lanski pa je bil le 75 kg, tako da je bila

to ena najslabših letin. Povprečno ima čebelja družina dve plodiščni nakladi in tri mediščne naklade.

Čebele prevažajo do razdalje 150 km, panje natovarjajo in raztovarjajo ročno. Panjev med prevozom ne zapirajo, nalagajo jih na tovornjak z vključenim motorjem, zato ostanejo čebele mirne. K čebelam gredo vedno s tovornjakom, naloženim s praznimi ali polnimi nakladami in ventilatorjem za spihovalje čebel iz satja. Skladiščna rampa je v višini tovornjaka, tako da naklade z ročnimi vozički vozijo naravnost v skladišče-točilnico. Ko stopi kupec v trgovino, stopi pred mizo s 16 vzorci medu, da ga lahko preizkusi in se odloči (sl. 3). Gospod Coutts ima rad čebele, zato ima čebeljo družino pod odprtim skladiščnim oknom. O varozih ve le to, da mora dvakrat na leto dati v panj po dva lističa apistana. Ko ta ne bo več deloval, bo poklical inštitut Medved in tam bo dobil nadaljnja navodila. Polni dvestolitrski sodi medu, zloženi na dvorišču, in polni sati medu so nas prepričali, da je ta kraj raj za čebele.

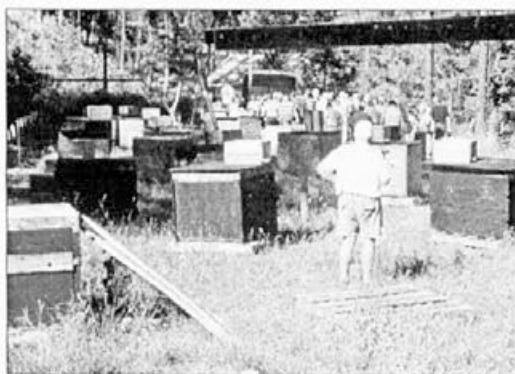

Sl. 3: Trgovina z vzorci medu

ČEBELARSTVO HONEY – BILL

Gospod Bill se je preimenoval, saj s svojim imenom Vaclav Ružička v Kanadi ni imel kaj početi. Po končani Dubčkovi vladavini se je preselil v Kanado in začel čebelariti. Zanima ga izključno opravevanje. Za družino s tremi LR nakladami dobi za vsako opravevanje 70 dolarjev. Za opravevanje sadja mora

Sl. 4: »Čebelnjaki« po kanadsko

imeti spomladi močne družine. Zato po štiri na paleto postavljene panje opaži z umetno volno, jih prekrije z zabojem in jih začne februarja krmiti (sl. 4). Pred 16 leti so na tem območju naredili splošno odbiro najboljših čebel in te zdaj vzrejajo naprej. Na leto proda 3500 matic. Te stanejo aprila 17 kanadskih dolarjev, maja 15 in junija 12. Njegov največji sovražnik je medved. Ta žival pride celo na domače dvorišče, kjer bi ga lahko ustrelil, vendar tega ne stori, temveč čebele zavaruje z električnim pastirjem. Na stojišču ima nameščene vzvode s škripci, s katerimi naklada panje. Namesto pokrova ima na panjih, ki jih zbija sam, kar kose preprog (sl. 5).

Sl. 5: Dvوماتično čebelarstvo

ČEBELARSTVO MILLER, Revelstok

Gospod Miller se je v Kanado preselil pred 48 leti iz Švice. Čebelarji med gorami (Rocky Mounts). Njegove čebele so pet mesecev tudi do 3 m pod snegom, neopažene, zavarovane z napetostjo 60.000 V pred medvedom, ki je njegova največja nadloga. Čebele niso rumene, ampak so podobne našim, le da imajo po dva rumena obročka. Čebelarji izključno dvomatično, verjetno zaradi velikih razdalj. Prezimuje enomatične družine, spomladi pa jih sestavlja v dvomatične. Spodnja matica zalega v spodnjih dveh, druga v peti nakladi, ločeni z dvema rešetkama. Izletišče je na dnu in nad drugo naklado. Nastane tako, da tretjo naklado pomakne za 3 cm nazaj.

Panji so po dva postavljeni na lesenih podstavkih. G. Miller lahko proda ves pridelan med po 3,85 kanadskega dolarja. Do najbolj oddaljenih stojišč, če to lahko verjamemo, ima 450 km. Na nekaterih stojiščih čebel že deset let ni krmil. Naslednika v družini nima, zato bo čebelarstvo prevzel mladi Ukrajinec Terry Sawinsky, ki se bo udeležil tudi Apimondie v Ljubljani. Terryja je med pregledovanjem pičila čebela!

ČEBELARSTVO SIDNEY GREIDANUS, High River

Presenetil nas je s svojim pravim poklicnim čebelarstvom. Na 200 stojiščih v premeru 150 km ima 5000 LR panjev, vse naklade imajo enake mere, v skladišču je 15 000 naklad satja, gospodarsko poslopje pa je videti kot majhna tovarna.

Sidney Greidanus je v Kanado prišel pred 27 leti iz Nizozemske, kjer je imel mlečno farmo. Čebelariti je začel v Kanadi. Njegovo velečebelarstvo upravljajo trije družinski člani in dva stalno zaposlena. Panje kupujejo v razstavljenem stanju, jih sami zbijajo in tudi enkrat pobarvajo. V mediščih ima samo devet satnikov, ki so jih čebele zgradile na plastičnih osnovah. Pred leti so bile barve voska in čebele jih niso rade sprejele. Zdaj so črne barve in so v medišču v celoti nadomestile voščene satnice. Prednost plastičnih satnic je, da jih je mogoče hitro vstavljati. V zgornjo 19 mm debelo letvico satnika in v 10 mm debelo spodnjo sta vrezana 6mm globoka utora, v katera vstavijo plastično satnico, tako da jo upognejo in potisnejo vanju. Vsako leto kupijo 10 000 satnikov s plastičnimi satnicami po 1 dolar. Nizkih naklad nimajo, ker je z njimi preveč dela.

Čebel ne prevažajo, čebelarijo v preriji in na robu hribovja. Razdalja med stojišči je približno tri kilometre. Čebelarijo na stalnem mestu, 100 km zahodno od Calgaryja. Na paleti so postavljeni po štirje panji, kot je to v Kanadi v navadi. Na tem območju so zime mrzle, temperature pa se spustijo tudi do -40 stopinj Celzija, snega pa je malo ali ga sploh ni. Paketne čebele postajajo drage, 70 kanadskih dolarjev z matico, zato skušajo prezimiti čim več svojih družin. Po točenju začnejo čebele krmiti. Na vsakem stojišču s šestimi paletami čebel imajo dvestolitrski pitalnik. To je sod, ki ima pod vrhom izrezano 20 x 30 cm veliko odprtino, v katero nalijejo sladkorni sirup, ki ga na stojišča pripe-

ljejo s cisternami. Na leto kupijo 90 ton sirupa, zanj pa plačajo po 0,5 kanadskega dolarja za kilogram.

Sirupu sta že dodana teramicin in fumagilin. Zdravljenje proti hudi gnilobi s teramicinom je v Kanadi obvezno trikrat na leto. Kljub temu smo na stojšču v dveh panjih odkrili hudo gnilobo; ena družina je že popolnoma propadla. Na vprašanje, kaj bodo naredili s tema družinama, je odgovoril, da bodo čebele skupaj s satjem zažgali, v panje pa brez kakršnega koli razkuževanja naselili nove družine, saj so bacili hude gnilobe v vsakem panju.

Nakrmljene čebele pozno jeseni odenejo z večslojnim črnimi plastičnimi folijami, ki imajo za vsako družino svoje žrelo (sl. 6). Namesto žrela so vstavljene tudi plastične cevi, ki štrljo poševno navzgor, skozi panje pa čebele pozimi izletavajo in dobivajo zrak.

Sl. 6: Čebele postajajo drage

Prezimujejo v dveh nakladah, na te pa pridejo še do tri mediščne naklade, ki imajo po en satnik manj, da se matica ne seli v mediščo. Če matica kljub temu zažene mediščne sate, preselijo sate z zalego na rob naklade.

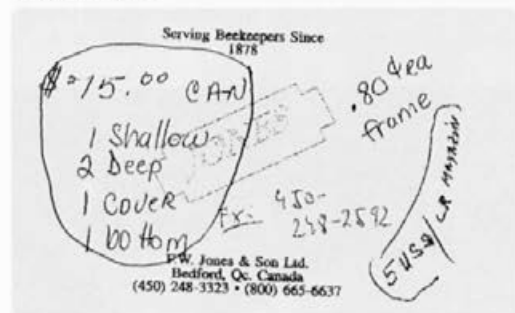
Ko se začne točenje, najamejo dva delavca iz Mehike. Plačajo jima po 10 kanadskih dolarjev na uro in karto za prevoz. »Ker so Mehičani majhni, imam lahko le pet naklad, višje pa ne sežejo. Poglejte jih, kakšni so! Če bi bili višji, bi imel sedem naklad«, se je pošalil Greidanus. Pokrovi nakladnih panjev imajo spodaj pritrjeno debelejšo platno, juto. Preden naklade odvezem, popršijo platno s tekočino, ki požene čebele navzdol. Nalagajo jih neposredno na tovornjak. Dva tovornjaka prepeljeta do večera 600 naklad na paletah, z viličarjem pa jih prelagajo v skladišče, v katerem so tla ogrevana. Naslednji dan točijo. Viličar prepelje paletno z nakladami do stroja, ta sam vzame satnike iz naklade in jih postavi na stroj za odkrivanje. Zdaj vem, zakaj so zgornje letvice LR satnikov debele 19 mm! Med črpata dve črpaliki: ena od stroja za odpiranje, druga od točila. Prazne sate ročno zlagajo v naklade.

V prostoru za točilnico in skladišče je 17 oken, ob vsakem oknu pa visi velik roj čebel (za povprečno slovensko čebelarstvo), za katere se nihče ne zmeni. Vsa

ko leto kupijo 700 paketov čebel iz Avstralije (15 odstotkov jih propade). Matice dobivajo s Havajev. Na vprašanje, koliko družin roji, je povedal, da od 1–3,5 odstotka, vendar ga te družine ne zanimajo. Povprečni letni pridelek na panj je 75 kg. Stroške poravnava s pridelkom 45 kg, če pridela več medu, pa že posluje z dobičkom. Večino medu prodajo v Nemčijo in ZDA. Za 1 kg medu, embalaranega v sodih in pripeljanega v Hamburg, dobi 2 kanadska dolarja.

Ko sem Greidanusu izročil vabilo za Ampimondio, je začel občudovati slovenske čebelnjake, češ da česa takega ni še nikoli videl. Rad bi se udeležil Apimondie v Sloveniji, a ne bo mogel, ker ima v tem letnem času glavno točenje. Hitro je izračunal, da bi za svoje panje potreboval 200 čebelnjakov in se zresnil.

Trije meseci so minili, kar sem bil v Kanadi, in še vedno razmišljam, zakaj je tam vse drugače. Ali je Evropa obremenjena s preteklostjo, zapletena in zbirokratizirana? Kaj bomo počeli, ko bo Greidanus pripeljal v Koper svoj med in ga ponujal po dva kanadska dolarja? Na razdalji 1000 km, med Vancouvrom in Calgaryjem, sem videl samo eno vrsto nakladnih LR panjev in samo eno višino satnikov, to je 232 mm. Vse panjske naklade so bile iz 20 mm debelih desk, brez brazd, enako široke, enako dolge in enako visoke. Le ponekod sem videl nizke naklade, vendar tudi te enake višine, satniki pa so pri nizkih nakladah povsod visoki 159 mm.

Sl. 7: Pri tem se lahko zamislimo čebelarji in izdelovalci panjev v Sloveniji.

Na razstavi Apimondie v Vancouvru sem se dvakrat vrnil na razstveni prostor podjetja F. W. Jones, ker se mi je zdelo cena, ki so mi jo povedali za nakladni LR panj (velikost AŽ panja brez satnikov) neverjetna. Prosil sem, da mi jo napišejo na listek, ker sem domneval, da mi ne bo nihče verjel, ena podnica, en vmesni in en zgornji pokrov in dve standardni nakladi, skupaj 15 kanadskih dolarjev, to je 2.000 SIT.

PS: Gospod Spitznagel, ki že 30 let kot arhitekt dela v Kanadi, mi je povedal: »Gradbeno dovoljenje za hišo, z načrti hiše 1 : 100 na eni strani A4 formata, z vsemi soglasji in žigi ter čas za celoten postopek pridobivanja dovoljenj in graditev hiše traja največ en mesec. Niso nam ušli samo v čebelarstvu.

PISMO IZ IZOLE

Naš član Zoran Kosmina iz Izole nam je poslal prvo pismo za to rubriko. V njem je načel zelo aktualno temo, ki je zadnja leta kar precej razburkala slovenske čebelarje, vendar pravega, s strokovnimi argumenti podprtega odgovora še vedno ne vemo. Gre za tako imenovan »škržatov med«, ki še nima niti ustreznega imena, dobil pa sem informacijo, da na Biotehniški fakulteti v Ljubljani že zbirajo potrebna finančna sredstva za natančnejše analize tega medu. Kakor velja za vsako stvar, tako velja tudi za to, da je nekaterim ta med zelo všeč, drugim pa ne. Nekateri ga imenujejo gozdni med (ali primorski gozdni med), a vprašanje je, če zaradi tega imena med porabniki ne nastaja zmeda, saj je po okusu drugačen kot tipičen gozdni med. Zato verjetno dolgoročno ne bi bilo pametno, da bi s takšnim poimenovanjem povzročili med porabniki zmedo. Brez dvoma bosta o njegovi »usodi« odločila ponudba in povpraševanje oziroma okus večine porabnikov. Pametno pa se mi zdi, če bi se čebelarji dogovorili vsaj za primerno ime. Čebelar Atelešek iz Sežane predlaga ime »medena rosa«, lahko pa bi ga imenovali mešana primorska mana. **Če ima kdo kakšen boljši predlog, naj nam piše, saj bomo tako mogoče našli dobro rešitev.** Pa poglejmo, kaj je o tem problemu zelo duhovito napisal naš čebelar Zoran Kosmina iz Izole.

Urednik

SPOŠTOVANI UREDNIK!

Pohvale vredno je, da ste v naše glasilo uvedli novo rubriko, saj bo po mojem prepričanju kaj kmalu zlezla pod kožo vsem njenim bralcem. V njej bo dana možnost slehernemu bralcu, da napiše to, kar zaradi posebnosti teme ali drugih razlogov mogoče ne bi sodilo v nobeno drugo rubriko.

Naj povem, da vedno z radovednostjo prebiram Slovenskega čebelarja in da sem iz njegove vsebine »izvlekel« že marsikaj koristnega in prebral marsikaj zanimivega. Pri tem bi se morali zahvaliti vsem, ki so nesebično prispevali strokovno znanje in prenašali izkušnje na tiste z manj čebelarske prakse. Kot sem že povedal, sem z vsebino in strokovnimi prispevki ves čas zadovoljen. Z velikim zanimanjem sem spremljal zlasti razprave o zatiranju varoze z oksalno kislino. Iz začetnih člankov, polnih neznank, se je razprava razvila do te mere, da je zdravljenje z oksalno kislino dodelan način, njegova uporabnost pa je z opisanimi preizkusi dokazana.

V prihodnje se bodo verjetno v tej rubriki znašli tudi prispevki, ki s strokovnega vidika ne bodo imeli posebne teže. Ob enega takih se bom obregnil, ker menim, da ne bi bilo prav, če o njem ne bi rekel nekaj svojih misli.

V mislih imam članek, objavljen v 11. št. Čebelarja pod naslovom »Narava ima vedno prav«. Da ima narava vedno prav, se vsekakor strinjam, ne strinjam pa se z načinom, s katerim bi avtor omenjenega članka rad to podkrepil. Očitno gre avtorju članka, ki je tudi član čebelarske zveze, v nos med »škržatnik«, sicer se pri dokazovanju, da ima narava vedno prav, ne bi skliceval na vrabčje analitike. Pričakoval sem, da se bo zoper tako pisarijo oglasilo katero izmed čebelarskih društev. Pa se ni. Verjetno se članstvu društev z območja, na katerem med škržat, o tem ni zdelo vredno razpravljati ali pa so prezrli pomenljivost članka. Sam sem član Čebelarskega društva Koper, vendar pa je to, kar bom napisal, moje osebno mnenje.

Povem naj, da je v naravi, ki ima vedno prav, šest vrst vrabcev in po navedbah avtorja članka vrabčji analitiki domačega vrabca, živečega v deželi Kranjski, pač niso naklonjeni medu, ki ga na delu Primorske nabirajo bolj ali manj mešanke. Avtorju članka priporočam, da opravi preizkus vsaj še z eno vrsto vrabcev (italjanskim vrabcem), ki živi v naravi na Primorskem. Mogoče pa bi bili analitiki te vrabčje vrste bolj prizanesljivi in bi »škržatnik« priporočili kot zdravilni eleksir. Osebnost medu škržata ne mislim pokladati vrabcem niti opravljati podobnih preizkusov. Ta med ima med sladokusci veliko odjemalcev, pišec spornega članka pa lahko odjemalce za visoko kvalitetni med išče tudi med ljubljanskimi golobi. Sporno se mi zdi tudi poimenovanje medu po tej žuželki, saj dogovor o tem, vsaj kolikor mi je znano, še ni bil dosežen.

Ko to pišem, imam pred seboj lani opravljeno analizo medu »škržata«. Pod rezultati analize sta podpisana prof. dr. Ana Marija Plestenjak in prof. dr. Janeza Hribar, na njej pa črno na belem piše, da analizirani vzorec medu ustreza določilom Pravilnika o kakovosti medu ...

O kakovosti medu bo med drugim presojal tudi kupec in ni se bati za usodo smrekovega in hojevčega medu, še zlasti, če bo nabran na območju novega regijskega naravnega parka Snežnik. Jasno pa je, da bo pri zadevi v igri cena medu. Slovenski ku-

pec si z zdajšnje kupno močjo ne bo mogel privoščiti medu visokega cenovnega razreda in bo posegal po medu, katerega cena bo za njegov žep primerna. Trg je torej odprt za vse vrste medov in ne samo za tiste, ki bi jih radi favorizirali. Konkurenca bo skupaj s pravnimi predpisi, ki bodo urejali področje medu, kmalu naredila svoje, zato se ni bati,

da bo na trgu med, ki ne bo ustrezal predpisanim standardom. Vsaj ne slovenski.

Vsem bralcem te rubrike pa v letu 2000 želim obilno medenje, ali kot mi je dejal stanovski kolega ob slovesu na letošnjem Ambroževem plesu, »da bi med spodaj vun tekel«. Ja, pa čeprav bi bil »škržatnik«.

Zoran KOSMINA, Ferda Bidovca 3, Izola

MOJE IZKUŠNJE Z MAKSI AŽ PANJEM

V uredništvo je prispelo tudi drugo pismo za rubriko Pisma bralcev. Naš član g. Franc Jeraj iz Lesnega Brda 59, 1360 Vrhnika, nam je poslal pravzaprav kopijo pisma, ki ga je pisal dipl. inž. arh. Marjanu Debelaku, ker je menil, da bo njegova izkušnja z MAKSI AŽ panjem zanimiva tudi za druge čebelarje. Z veseljem objavljamo tudi njegovo pismo, saj je vsebina res zanimiva in spodbudna. Tudi v prihodnje bomo radi objavili pisma čebelarjev, ki bodo napisali kaj več o svojih izkušnjah pri uvajanju novosti v čebelarjenju.

Urednik

Spoštovani gospod Debelak!

Preden izrazim kakršno koli mnenje o vašem inovativnem čebelarjenju, bi se rad predstavil in vas z vsem spoštovanjem pozdravil.

Čebelarim približno s štirinajstimi pridobitnimi družinami v 10-satnih AŽ panjih in s 6–10 rezervnimi družinami. Čebelariti sem začel leta 1963 z eno družino, potem pa sem počasi povečeval čebelarstvo na stalnem mestu na Lesnem Brdu pri Vrhniki.

Ob rednem prebiranju Slovenskega čebelarja sem se stalno seznanjal z vašimi ugotovitvami in nasveti glede povečevanja prostornine AŽ panja. Najbolj me je navdušil AŽ-TROJČEK z zakladama po sistemu AŽ MAKSI.

Po vaših navodilih sem letos (1999) v začetku maja pripravil AŽ MAKSI in vanj prestavil dve lepo razviti družini z gnezdrom v zakladi. Ker so bile tudi rezervne družine tedaj na vrhuncu razvoja, sem od nekaterih vzel sat ali dva pokrite zalege s čebelami in z njimi napolnil tretji, vrhni del AŽ MAKSIJA (peto in šesto etažo oziroma zgornji – tretji AŽ panj, ki sestavlja AŽ MAKSI). Tako sestavljen panj je imel v začetku na stežaj odprto le spodnje žrelo. Čebele iz srednjega panja so se ob pomoči zaslonov brez težav vletele v skupno, spod-

nje žrelo. Po desetih dneh sem čebelam v vrhnjih dveh etažah dodal mlado, nesprašeno matico. Ob tej priliki sem odprl zgornje žrelo, da bi se matica laže sprašila. Rečem vam, da v življenju še nisem videl tako močne čebelje družine, kot je bila ta v AŽ MAKSIJU! Ta sestavljena enota ni rojila, čeprav so mi vse druge šle na roj, in po končani paši sem bil prijetno presenečen.

Naše pasišče to leto ni bilo posebno radodarno. Pri vsaki paši nam jo je zagodlo vreme. Bilo je nekaj paše na smreki, kostanju in drugem. V navadnem pridobitnem AŽ panju je bil donos približno 8 kg na panj. Iz AŽ MAKSIJA pa sem iztočil 32 kg, in to brez polnih malih saticev iz zaklad, saj teh nisem iztočil. To me je tako navdušilo, da zdaj sestavljam in barvam svoj drugi AŽ MAKSI.

Res soglašam z vašim pozivom v tretji številki Slovenskega čebelarja, 1999: »Poskusiti pa le velja!« Želel bi si, da bi te besede spodbudile še kakšnega čebelarja. Če so ga, me zanima, koliko se vam jih je javilo s svojimi rezultati?

Že zgoraj sem omenil, da redno prebiram Slovenskega čebelarja, zato bi vam rad čestital za razlago panskih sistemov ter njihovih pozitivnih in negativnih strani, pa tudi o ekonomskih pogledih na vse to. Čestitam tudi za pokončno držo.

Res se moramo zavedati, da čebelarimo z avtohtono čebeljo vrsto in da nam tuji čebelarji ne morejo biti vedno in v vseh pogledih vzor, saj povečini čebelarijo z drugimi pasmami čebel in na občutno drugačnih pasiščih.

Prav zaradi posebnosti naše čebelje vrste mislim, da je sistem čebelarjenja, ki ste ga predstavili, zelo obetajoč in preprost za delo v čebelnjaku.

Z željo, da bi nas tudi v prihodnje obveščali o svojih izkušnjah, vas lepo pozdravljam in vam želim obilo lepih dosežkov pri čebelarjenju, predvsem pa dobrega zdravja v letu 2000.

Franc Jeraj

ČEBELARSKA RADIJSKA PREDAVANJA

Februarja boste v oddaji KMETIJSKI NASVETI na prvem programu Radia Slovenija lahko poslušali:

- v torek, 1. februarja, ob 12.30 bo čebelarska mojstrica Marija Sivec govorila o svojih pričakovanih ob koncu šolanja čebelarskih mojstrov;
- 15. februarja bo dr. Janez Poklukar govoril o načrtih Akademskega čebelarskega društva;
- 29. februarja pa bomo predstavili vsebino debatnih večerov v Komendi.

Ivanka Polanec

CVETNI PRAH KORISTI NAŠEMU ORGANIZMU

O CVETNEM PRAHU NA INTERNETU

Janez Ribnikar

Pred novim letom smo v uredništvo Slovenskega čebelarja prejeli prijazen dopis, v katerem nam je naš član g. Janez Ribnikar iz Trziča napisal:

»Čebelarji vemo, da je za razvoj čebelje družine nujno potreben cvetni prah. Čebele ga začnejo nabirati že zelo zgodaj. To je tudi navzven viden znak, da je mati- ca začela zalegati.

V tem prispevku pa vas želim seznaniti, kako je cvetni prah koristen tudi za naš organizem. Zapis mi je posredoval dr. Metod Prašnikar, našel pa ga je na internetu. Originalen zapis je v angleščini. Uporaba cvetnega prahu je lahko različna. Dokler ni pomešan z medom, ga moramo hraniti v zmrzovalniku. Najpreprostejši način mešanja z medom je, da damo v multipraktik približno 30 dkg tekočega medu, vanj pa vmešamo primerno količino cvetnega prahu. Tako narejeno mešanico že lahko uporabljamo.

Dandanašnji se na tržišču pojavljajo različna sredstva, ki vsebujejo različne umetne vitamine, potrebne našemu organizmu. V cvetnem prahu pa jih je veliko, kot je razvidno iz razpredelnice, in vsi so res naravni.

Kako uživamo cvetni prah, je pač odvisno od posameznika. Seveda pa je različen lahko tudi način priprave. Ena izmed strank mi je povedala, da ga zmeša z jogurtom in tako poje.

Tudi sam čebelarim več kot pol stoletja in uživam cvetni prah, saj čutim, da mi koristi. Pred leti sem kupil tudi smukalnike, vendar jih ne uporabljam, ampak cvetni prah kupujem. Mislim, da bi moral vsak starejši

človek uživati cvetni prah, ki vsebuje naravne vitamine. Dodajam prevod zanimivega članka o cvetnem prahu.»

VSE O CVETNEM PRAHU

Cvetni prah vsebuje vse hranilne snovi, ki pomagajo zgraditi novo celico. Ocenili so, da vsebuje več kot 5000 encimov in koencimov, to pa je veliko več kot katera koli druga hrana. Naše telo potrebuje encime za nenehno obnovo tkiv, za prebavo in za samo življenje. Brez encimov ni mogoče živeti. Varujejo nas celo pred prehitrim staranjem.

Cvetni prah je zelo koncentriran vir esencialnih elementov in je najbolj »kompletna« hrana v naravi, saj vsebuje vse v vodi topne vitamine. Še posebej je bogat z vrsto vitaminov B, vitaminom C, vsebuje 22 aminokislin, 27 mineralov (vključno s kalcijem, magnezijem, cinkom, bakrom, železom, elementi v sledovih) in obilo encimov.

- **Ena čajna žlička na dan** zadosti naše potrebe po rutinu, ki okrepi kapilare. Vsebuje veliko RNA, DNA, ki jih naše telo uporabi za sintezo lastnih nukleinskih kislin. Za vegetarijance je še posebej pomemben vitamin B₁₂, saj si z drugo vegetarijansko hrano s težavo zagotovijo dovolj veliko koncentracijo tega vitamina

- Cvetni prah vsebuje veliko linolenske in linolejske maščobne kisline, ki sta tudi esencialni maščobni kislini (*ESENCIALEN* = pomeni, da organizem nujno potrebuje neko snov, a je telo samo ne zna izdelati, zato jo moramo vnesti s hrano).

Nekatere aminokisline, ki jih vsebuje cvetni prah

izolevcin	4,5 %	triptofan	1,3 %
levcin	6,7 %	valin	5,7 %
lizin	5,7 %	arginin	4,7 %
metionin	1,8 %	cistin	0,6 %
fenilalanin	3,9 %	glutamat	1 %
treonin	4 %	histidin	1,5 %

Vitaminski in koencimski, ki jih vsebuje cvetni prah

A	5– 9 mg/g	B 12	5 mg/g
B 1	9,2 mg/g	C	7,15 mg/g
B 2	18,5 mg/g	folna kislina	3 – 8 mg/g
B 5	20,5 mg/g	rutin	16 mg/g

Še več podatkov lahko dobite na internetnem naslovu <http://www.best-bee-pollen.com>

PROGRAM GENETSKIH IZBOLJŠAV V ZADNJIH DVAJSETIH LETIH V AVSTRALIJI

Keith McIlvride

Evropska medonosna čebela v Avstraliji ni avtohtona. Uvoz čebel in matic iz Evrope je bil uradno dovoljen do leta 1964, iz ZDA pa do leta 1983, ko je bila uvedena karantena. Uvožene matice so dodali družinam v karanteni. Te so bile v velikih panjih toliko časa, dokler niso testirali zalege na vse bolezni in uvozniki odobrili samo uvoz ličink. Uvoženo matico so ubili.

Sredi sedemdesetih let se je začela povečevati zaskrbljenost zaradi razširjenosti afrikanizirane čebele. To je seveda pospešilo razvoj vzrejnega programa. Leta 1980 je bil uveden davek na nacionalne raziskave, s temi sredstvi pa so začeli izvajati dva italijanska vzrejna programa.

Prvi program so začeli izvajati na zahodu Avstralije leta 1980 iz doma selekcionirane populacije čebel. Ta program se je gledoval po metodi Page-Laidlaw za vzrejo zaprtih populacij. Selekcijo so izvajali na podlagi pridelave medu, prednost pa so imele svetlo rume čebele. Leta 1991 je financiranje raziskovalnega sklada presahnilo in čebele z izboljšano gensko zasnovjo je prevzela skupina zahodnoavstralskih čebelarjev. Vzrejalni program se nadaljuje, na otoku Rottneest osemenujejo izbrane neoplojene matice s selekcioniranimi družinami trotov.

Drugi program odbire se je začel na Kmetijski srednji šoli Hawksburry (*Hawksburry Agricultural College*) v Richmondu v Novem južnem Walesu. Kupili so 85 plemenskih matic in tako ustvarili genetski material za 30 linij programa za vzrejo zaprtih populacij. Leta 1991 se je končalo tudi financiranje tega programa in čebele z izboljšano gensko zasnovjo so kupili številni čebelarji. Skupina čebelarjev se je združila v Avstralskem čebe-

larskem programu izboljšav, v okviru le-tega pa so nadaljevali preučevanje 30 linij programa za vzrejo zaprtih populacij.

Državna zveza čebelarjev iz Novega južnega Walesa je leta 1978 podprla Alana Clemsona, glavnega čebelarskega upravnika, da je odpotoval v Evropo in ob vrnitvi s seboj prinesel 47 matic kranjske in italijanske čebele. Dodal jih je čebeljim družinam, te pa je potem dal v velike kletke. Po pregledu zalege so odvzeli ličinke. Nekatere še neoplojene matice so umetno oplodili, druge pa so odpeljali na izolirano območje Novega južnega Walesa in jih tam oplodili. Te matice so nato prodali in z izkupičkom poravnali uvozne stroške.

Joe Horner, čebelar iz Rylestona v Novem južnem Walesu, je te neoplojene matice odpeljal na izolirano območje Hay Plains in tam izboljševal njihovo gensko zasnovjo z metodo oplojevanja na izoliranem območju. Joe zdaj čebelarji z 900 panji, v vseh pa so matice, oplojene na izoliranem območju. Nekatere so križanci, druge pa so čiste pasme. Sicer pa Joe čebelarji s kranjsko, italijansko in kavkaško čebelo.

V zadnjih letih je Joe razvijal edinstven način oplojevanja. Trote je imel zaprte do poznega popoldneva. Neoplojene matice v prašilčkih je postavil v hladen prostor in jih izpustil šele popoldne.

Številni vzrejevalci matic imajo svojo opremo za oploditev matic, tako da z različnimi metodami sami izvajajo genetske izboljšave.

Odkar je bila uvedena karantena, je Avstralija uvozila le majhno število matic. Le-te so potem uporabili za izboljšanje genetske zasnove matic v Avstraliji ali kot vzrejni material za izvoz.

Iz društvenega življenja

PRAZNOVANJE ČEBELARSKEGA DRUŠTVA DOLOMITI

France Brus

Čebelarsko društvo Dolomiti šteje več kot 60 članov in vključuje tako čebelarje iz Polhovega Gradca, Horjula, Dobrove kot ljubitelje čebel iz bližnjih in daljnih vasi, raztresenih po Polhograjskem hribovju.

Pod vrhovi Grmade, Tošča in drugih vzpetin že tri desetletja uspešno deluje Čebelarsko društvo Dolomiti. V tej zelo lepi in neokrnjeni naravi z velikimi gozdnimi površinami in prostranimi sončnimi travniki je čebelarjenje pravi užitek. Številni čebelnjaki, posejani po tej še skoraj nedotaknjeni naravi, prav lepo dopolnjujejo

arhitektonsko ureditev vaških naselij in so v ponos tako čebelarjem kot krajanom.

Lani pozno jeseni, natančneje zadnjo soboto v oktobru, so se čebelarji zbrali v svojem domu v Polhovem Gradcu, da bi skupaj z gosti iz sosednjih društev in predstavniki bližnjih občin slovesno zaznamovali dosežene uspehe in razvili čebelarski prapor društva.

Na slovesnosti, ki jo je vodil Matko Zdešar, je najprej spregovoril predsednik društva Janko Prebil. Poudaril je, da Čebelarsko društvo Dolomiti dokaj uspešno

Govor predsednika društva Janka Prebila.

deluje že 30 let. Ob ustanovitvi društva, ko se je povečalo tudi članstvo, se je pojavil problem prostora za sestanke in predavanja. Tako se je tedaj porodila zamisel o graditvi doma. Zaradi zagnanosti članov društva ter ob razumevanju in podpori takratnega Gozdnega gospodarstva Ljubljana jim je uspelo zgraditi čebelarški dom, v katerem je zdaj sedež društva, nekaj prostorov pa ima v najemu Čebelarstvo Božnar.

Lani jim je uspelo asfaltirati celotno dvorišče in dovozno pot od graščine do doma. Uredili so tudi kanalizacijo in okolico doma ter pri vходу postavili zapornico.

Po tem je spregovoril še častni predsednik gospod Vinko Zibelnik. Kot je povedal, je bilo v letih do druge svetovne vojne čebelarjenje le dopolnilna dejavnost kmetijstva, med pa posladek in sladilo za posebne priložnosti. Vojna in povojne reforme so čebelarstvo vrste precej razredčile. Pred vojno so bili čebelarji povezani v nekakšni čebelarški podružnici, ki jo je vodil domači župnik. Ta je bil tudi sam čebelar.

V novejšem času sta bila pomembna še dva župni-

ka, oba čebelarja, in sicer Gregor Andolšek in Danijel Kostrun. Z združitvijo Čebelarke podružnice Ljubljana s Čebelarjo podružnico Polhov Gradec in Čebelarstvo družino Horjul se je število članov zelo povečalo. Nastal je problem prostora za sestanke in predavanja. Zadržni dom je bil skoraj vedno zaseden, zato je čebelarjem večkrat ponudil prostor za njihovo dejavnost ravnatelj Osnovne šole Polhov Gradec Jože Kavčič.

Leta 1976 je predsednik KS Jernej Nartnik za rešitev prostorskega problema čebelarjev predlagal graditev doma. Gozdno gospodarstvo Ljubljana je podarilo zemljišče. Lesni obrat Hoja je brezplačno razrezalo vso hlodovino, ki so jo podarili kmetje in čebelarji. Nekaj denarja za graditev je prispevala Čebelarška zadruga Ljubljana in si s tem za določen čas zagotovila uporabo prostorov. Nekako po 11 letih je društvo poravnalo račune z zadrugo. Po odhodu dr. Jožeta Riharja v pokoj, je prostore najelo čebelarstvo magistrice Malči Božnar, ki ni znana le doma, temveč tudi po svetu.

Potem sta predsednik in častni predsednik čebelarškega društva podelila zaslužnim krajanom in čebelarjem priznanja za pomoč pri graditvi doma.

Prejeli so jih: Stane Tesner, Lado Dornik, Jože Kavčič in Darinka Peklaj.

Sledilo je slovesno razvitje prapora, ki ga je v sejno sobo prinesel Jože Remškar, oblečen v narodno nošo. Slovesno sta ga razvila predsednik društva Janko Prebil in častni predsednik Vinko Zibelnik ter ga izročila praporščakoma Janku Škofu in Janezu Malavašiču. Nato je domači župnik Bogdan Oražem na novo razviti prapor še blagoslovil. Ob tem sta se novemu praporu pridružila še prapora čebelarških društev Ig in Borovnica. V kulturnem programu ob tej priložnosti je sodeloval moški pevski zbor iz Briš pri Polhovem Gradcu in z ubranim petjem navdušil številne obiskovalce, ki so kljub močnemu naliivu prišli na slovesnost.

Po ogledu manjše razstave čebelarških izdelkov Božnar in čebelarških motivov na stenah je sledilo družabno srečanje ob medicini, seveda pa tudi ob prijetnem klepetu.

Gospa Malči Božnar pripenja botrski trak.

Gospod župnik blagoslavlja prapor.

VABILO

na 6. avstrijski dan kranjske čebele,
prvi čebelarški kongres Alpe-Adria

in prvi čebelarški sejem Alpe-Adria ter sejem posameznih regij, ki bo

od 8. do 10. septembra 2000
v Borovljah na Koroškem, Avstrija

Na to pomembno prireditvev prisrčno vabimo vse čebelarje, čebelarška društva in čebelarške organizacije kot tudi podjetja iz Slovenije, ki proizvajajo čebelarška orodja in izdelke, da s svojimi prodajnimi razstavami popestrijo našo prireditvev. Pravočasno si zagotovite prenočišča in razstavne prostore za glavne in spremljajoče prireditve. Če želite, da vam pošljemo prospekt prireditve s programom, predvidenimi izleti in programom spremljajočih prireditvev, to sporočite na naslov:

Carnica-Region Rosental
Sponheimer Platz 1 A-9170 Ferlach
Tel. +43 4227/5119
Faks: +43 4227/4970
e-pošta: rosental @ carinthia.com

Bolezni čebel

Z VAROO SE NI ŠALITI!

dr. Jože Rihar

V zadnji lanski številki revije ADIZ je bil objavljen prevod razprave dr. F. Neumanna, sicer direktorja nemškega veterinarskega inštituta. Avtor v njej ugotavlja podobno stanje okuženosti z varoo, kot je pri nas, ga analizira ter ponuja rešitve, ki v celoti veljajo tudi za naše razmere.

Odkar varoa muči čebele in čebelarje, se strah pred njo skoraj ni zmanjšal. Tudi na videz le začetna negotovost pri izbiri in načinu zatiranja se vleče iz leta v leto. Če smo mislili, da smo končno našli zanesljiv postopek zatiranja in da bo zdravljenje postalo rutina, so se razmere nenadno tako spremenile, da so postale dvomljive vse s težavo pridobljene izkušnje zadnjih let.

Tudi v letu 1999 so družine propadale zaradi prevelikega števila varoj, in to kljub bridkim izkušnjam ob izgubah v zimi 1997/98. Poglavitni vzroki takega stanja se ponavljajo v krajših in na vi-

dez enakih presledkih. Družine so zalegale, čeprav v začetku le na enem ali dveh satih, od sredine decembra 1998 do spomladi 1999. Kdor je zamudil edini kratki čas brez zalege konec novembra 1998, da bi se znebil preostalih varoj, je z zatiranjem od sredine decembra naprej uničil le še manjše število varoj. Daleč večje število jih je že ostalo v pokriti zalegi, tako da jih z zatiranjem ni bilo mogoče doseči.

Zakaj se varoe tako hitro razmnožujejo?

Gre za tri domneve, ki so med seboj odvisne in ki omogočajo, da se populacija varoj razmnoži na več kot deset tisoč:

1. Preveliko število varoj na začetku zalegalnega obdobja.
2. Zelo zgodnje zaleganje (decembra), po navadi zaradi vremena.

3. Dolgotrajno nemoteno razmnoževanje med zadnjim zatiranjem v prejšnjem letu in prvim v naslednjem letu po končani paši (obdobje med zimskim in spomladanskim zatiranjem je predolgo).

Nevarnih je že nekaj varoj ob začetku čebelarke sezone!

Če ostane v čebelji družini »le« 20 varoj, se iz tega števila lahko do septembra razvije skoraj 10.000 varoj. Tolikšno število se jih lahko razvije, če domnevamo, da se število varoj v družini z zalego podvoji približno vsake štiri tedne. Tako lahko pri zgodnjem začetku in poznem koncu zaleganja nastane iz petih varoj do konca septembra 2.560 varoj. Če izhajamo iz tega, da je lahko že pri 2.000 varoah, ubitih septembra, čebelja družina trajno poškodovana, je to že preveč. Da se to dogaja kljub čebelarjevim posegom, so pokazala minula leta, ko so bile zimske izgube ponekod katastrofalne.

Dolga razmnoževalna doba varoj

Zgodnji začetek zaleganja naših družin varoam podaljša čas razmnoževanja. Če je zima ob koncu mila, to omogoča družinam, da še naprej zalegajo. Število varoj se že od januarja/februarja naprej nenehno povečuje. Kolikor več časa imajo varoe od zadnjega do prvega zatiranja po paši, toliko več časa imajo v zalegajoči čebelji družini na voljo in toliko bolj se poveča njihovo število.

Katastrofa se začne ob pojenjavanju zaleganja

V obdobju razvoja čebeljih družin, tj. nekako do kresa, se v tisočeri celicah z zalego skriva na stotine varoj, ne da bi sploh mogli slutiti katastrofo, ki se bliža.

Ko pa se začne julija/avgusta zalega zmanjševati, se začne v številnih celicah naseljevati prav tako tisočero varoj, te pa znatno poškodujejo zimske čebele, ki se v njih razvijajo.

Posledica so – glede na stopnjo napadenosti – kratkožive zimske čebele ali mrtva zalega. Letne čebele neredko sprva hitro prevzemajo hrano, proti koncu krmiljenja pa le še z obotavljanjem. Sočasno se v nekaj dneh izrazito zmanjša živalnost družine. Preostanejo panji brez čebel z že prej nanešeno zimsko hrano in odmrli površinami luknjičaste zalege. Če odpremo pokrove celic, naštejemo v eni zaleženi celici pogosto od pet do deset varoj.

Preprečevati je bolje kot zdraviti

To reklo še prav posebej velja pri zatiranju varoe. Po paši ni smiselno uničevati več tisoč varoj, nato pa celo leto čakati do naslednjega intenzivnega zatiranja, saj bi znova naleteli na več tisoč varoj.

Razmnoževanje ne poteka premočrtno, temveč precej nepredvidljivo. To pomeni, da se po počasnem začetku število varoj sčasoma skokovito poveča.

Da bo zatiranje varoe učinkovito, je treba zato v vsakem čebelarstvu in pri vsakem panjskem sistemu vključiti v način čebelarjenja za zatiranje varoe tri pravila:

1. Razmnoževanje varoj je treba čez leto zavirati z odvzemanjem zalege (izrezovanje trotovine, narejanje rojev).

2. Stopnjo napadenosti je treba po paši zmanjšati, zlasti zato da so zdrave zimske čebele (zatiranje julija/avgusta).

3. Učinkovito je treba zmanjšati število varoj v kratkem obdobju brez zalege novembra/decembra (očiščenje varoj ustvarja dobre startne pogoje za naslednje leto).

Odvzemanje zalege zavira razmnoževanje varoj

Upoštevati velja, da je v zalegalnem obdobju v pokriti zalegi več kot 60 odstotkov varoj. Populacija varoj v pridobitnih panjih zmanjšamo s stalnim izrezovanjem trotovine ter z odvzemanjem satov s pokrito zalego za narejanje rojev.

Zatiranje po paši ustvarja zdrave zimske čebele

Če premor med dvema zatiranjema skrajšamo od skoraj enega leta (pri zatiranjih september – september ali december – december) na devet mesecev (november/december do naslednjega avgusta), je treba zatrei znatno manj varoj. Zatiranja po paši varujejo na novo izlegle zimske čebele. Potem pa se število varoj znova poveča vse do prvega novembrskega mraza. Poleg tega pa se je treba zavedati, da nismo prepričani, ali so bili v bližini naših čebel oropani z varoo okuženi panji in so naše čebele s hrano prenašale tudi varoe. Da bi preprečili vnovično povečanje števila varoj na več tisoč, saj bi tolikšno število poškodovale čebele, jih je nujno treba zatirati tako po končani paši kot tudi čez zimo; družine očistimo ob skrbno izbranem času.

Šele po očiščenju od ostankov varoj smo lahko brez skrbi

Če smo končali letošnje zatiranje varoe po paši do konca septembra (npr. z mravljinčno kislino ali bayvarolom), še ne moremo biti brez skrbi.

Po pravilu družine, ki smo jih povečini očistili varoj, septembra in oktobra spet zalegajo, da bi nadomestile čebele, ki so jih poškodovale varoe in so propadle. Ta zalega povzroči, da se začne število varoj spet počasi povečevati.

Poleg tega so pozno jeseni dnevi pogosto še tako lepi, da čebele izletavajo. Tedaj obstaja ze-

lo velika nevarnost reinvazije, tj. da naše čebele ropajo v družinah, ki propadajo zaradi varoze.

Zavedati se moramo, da od tega časa naprej – torej v skoraj desetih mesecih neoviranega razmnoževanja – dobi ena sama varoa, vnešena jeseni v panj, kar do 1000 potomcev!

Po prvem obdobju mraza, ki vsako leto nastopi konec novembra ali v začetku decembra, v domala vseh družinah ni več pokrite zalege. To obdobje je – poleg zatiranja varoe po koncu paše – za zatiranje najpomembnejše.

Z uničenjem preostalih varoj vplivamo na to, kolikšna bo začetna populacija varoj v naslednji zagalni sezoni.

Če opustimo zimsko zatiranje, je to igra z ognjem, saj ne moremo pričakovati, da bo od septembrskega zatiranja ob koncu paše do nove zagalne sezone ostalo v družini manj kot 20 varoj.

Nacrtno zatiranje – z »nič«-varoami v februar!

Le če decembra/januarja/februarja v družinah ne bo domala nobene varoe več, se jih med sezono ne bo izleglo tisoč, temveč kvečjemu nekaj sto.

Le pod tem pogojem se od avgusta naprej lahko začnejo polegati zdrave zimske čebele. Da bi lahko normalno čebelarili, da v družinah ne bi

bilo že junija 1200 varoj, julija 2400 in avgusta 4800 in da nam jeseni družine ne bi začele propadati, mora biti naš najpomembnejši cilj: »Z nič varoami v pomlad«.

Natančno izračunati čas zatiranja

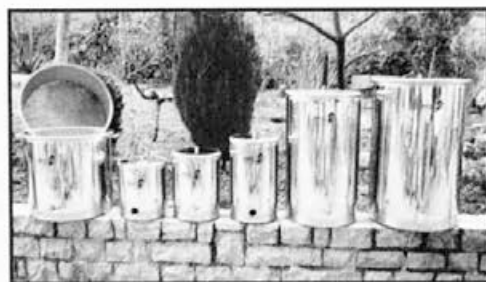
Čas zimskega zatiranja je treba natančno izračunati, kajti merilo za uspeh je, da družine nimajo pokrite zalege. V družinah z zalego je večina varoj v pokriti zalegi in zato niso dosegljive. Zaradi razmeroma mlhkih zim v minulih letih so bile številne družine brez zalege le nekaj dni. Čas zatiranja zato izračunamo takole: Takoj ko se za več dni pojavi prvi mraz, matica povsem preneha zalegati. Zđaj štejemo naprej (od jajčeca do izlezene čebele mine enaindvajset dni). Če traja prvi vdor mraza npr. devet dni, čakamo nadaljnjih dvanajst dni, da se bo polegla zadnja pokrita zalega.

Po 21 dneh od začetka prvega obdobja poznojesenskega mraza, najpogosteje je to konec novembra, se izleže zadnja pokrita zalega v sezoni, in to je najboljši čas za zatiranje.

Šele če obvladujemo problematiko varoe, bodo družine dočakale pomlad približno tako živalne, kot smo jih zazimili. Zimske izgube, pred katerimi nas je tako strah, se bodo znova ustalile na normalnih največ 5 odstotkov.

ČEBELARSKA OPREMA

iz nerjaveče INOX pločevine

- ▶ posode od 30 kg do 700 kg
- ▶ točila za med
- ▶ cedila za odcejanje medu
- ▶ posode za medico
- ▶ izdelki po naročilu

SPOŠTOVANI ČEBELARJI

Za splošen napredek čebelarstva in posodabljanja čebelarске opreme, izboljševanje ponudbe, trženja in informiranja čebelarjev – članov ČZS, Vam Medex daje možnost nakupa čebelarске opreme

**S POPUSTOM
od 5 do 10 %**

5% popust velja pri nakupu čebelarске opreme v vrednosti do 9.999 SIT,
10% popust pa velja pri nakupu v vrednosti več kot 10.000 SIT.
Uveljavljanje popusta bo možno le ob predložitvi veljavne članske kartice.

Pričakujemo Vas v Medexovi prodajalni na Linhartovi 49/a
**od ponedeljka do petka,
od 7.30 do 14.30 ure.**

Hkrati Vas obveščamo, da imate kot člani ČZS možnost naročanja čebelarске opreme **po povzetju**. Naročeno blago Vam bomo dostavili **s paketno pošto**. Stroške poštnine poravnava naročnik ob prevzemu.

živeti z naravo

medex

international, d.d.
linhartova 49/a
ljubljana, slovenija

V spomin

JOŽE KOŽUH

Nekega petka v drugi polovici oktobra 1999 je zvon cerkvice sv. Petra v Bodovljah žalostno oznanil, da je umrl naš najstarejši vaščan in čebelar, član ČD Škofja Loka, Jože Kožuh ali Rižnikov ata.

Rodil se je leta 1901 in živel skorajda polno stoletje. V mladosti je sprva pomagal doma na kmetiji, pozneje pa se je zaposlil na žagi, na kateri so začeli izdelovati furnir. Pozneje je do upokojitve delal kot obratovodja v tovarni Jelovica. V zakonu, ki ga je blagoslovil pisatelj Franc Saleški Finžgar, sta imela z ženo Francko osem otrok.

Hude težave je imel leta 1977, ko je hudo zbolel in so ga zdravniki iz bolnišnice poslali domov umret. In vendar je Jože nekako čudežno ozdravel. Življenje mu še naprej ni prizanašalo. Bil je na pogrebih svojih štirih sinov in žene Francke. Do njihove polnoletnosti je skrbel tudi za tri vnuke, ki so izgubili oba starša. Čebelariti je začel že leta 1930 v kranjcih, pozneje pa v AŽ panjih. Rad je hodil na srečanja čebelarjev. Prejel je odličji Antona Janše III. in II. stopnje in posebno priznanje društva. Od leta 1996 je bil častni član Čebelarkega društva Škofja Loka. Loški čebelarji smo izgubili dobrega čebelarja in velikega človeka.

Čebelarstvo društvo Škofja Loka

LEOPOLD LOZAR

Avgusta lani smo se z društvenim praporom poslovili od našega člana Leopolda Lozarja iz Prvačine.

Rojen je bil leta 1918 v Vrtovinu kot sin kmečkih staršev. Najlepša leta mladosti je preživel pod italijansko vladavino, se šolal v italijanskem jeziku in od leta 1937 do 1943, ko je pobežnil k partizanom, služil v italijanski vojski. Po vojni je najprej kmetoval, nato pa se je zaposlil na Gostolu. Kot ljubitelj narave se je leta 1955 odločil za čebelarjenje. Čebelaril je s 60 čebeljimi družinami. Bil je napreden čebelar, saj je redno spremljal dogajanje v razvoju čebelarke tehnologije. Bil je tudi čebelar – prevažalec. Aktivno je deloval tudi v čebelarstvu društvu in za svoj vsestransko aktivnost prejel priznanji Antona Janše III. in II. stopnje. Zadnja leta, ko so mu pošle življenjske moči, je zmanjšal svoje čebelarstvo, kljub temu pa je vse do konca ohranil svojo neizmerno ljubezen do narave in čebel.

Kot dobrega tovariša, ki je nesebično delil nasvete, ga bomo ohranili v lepem spominu.

Čebelarstvo društvo Šempeter

STANKO PEČNIK

Čebelarji našega čebelarkega društva smo se oktobra lani za vedno poslovili od našega dolgoletnega člana, 82-letnega Staneta Pečnika iz Slovenskih Konjic.

Rodil se je leta 1917 v Clevelandu v Združenih državah Amerike kot otrok slovenskih staršev. Po prvi svetovni vojni se je s starši vrnil v Jugoslavijo. Že pri desetih letih je izgubil oba starša, zato je bila njegova mladost zelo težavna. Po končani osnovni šoli je služil pri nekem kmetu v Savinjski dolini. Leta 1944 se je pridružil partizanom. Iz vojske se je vrnil leta 1946 in se kot varnostnik zaposlil v industrijskem podjetju Konus. Pozneje se je zaposlil na UJV Celje in do upokojitve služboval kot miličnik v Slovenskih Konjicah.

Leta 1947 si je ustvaril družino. Bil je dober mož in oče. Ob prostem času se je ukvarjal s čebelarstvom. Čebelariti je začel leta 1960 in več let čebelaril s 40 čebeljimi družinami. V čebelarstvo društvo se je včlanil leta 1963. Več kot 15 let je bil tajnik ČD Slovenske Konjice in vestnen organizator dejavnosti v društvu. Za svoje delo v čebelarstvu društvu je prejel tudi odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Zaradi bolezni in starosti je zmanjšal število čebeljih družin na 10 panjev. Pri vseh čebelarkehih opravilih mu je vedno pridno pomagala žena Milka.

Dragi Stanko, pogrešali bomo tvoje znanje, izkušnje in veselje do dela v čebelarstvu in društvu. Veseli pa nas, da bosta za tvoje čebelice poslej skrbela tvoja žena in vajin vnuk.

Za tvoje neutrudno delo smo ti čebelarji našega društva zelo hvaležni in te bomo ohranili v lepem spominu.

Čebelarstvo društvo Slovenske Konjice

IVAN HRATELJ

V prvi polovici junija 1999 smo se čebelarji poslovili od našega člana Ivana Hrastelja iz Kalce. Pokojni Ivan se je rodil v vasi Ženje, svoj dom pa si je po upokojitvi ustvaril v vasi Kalce. Prej je bil zaposlen kot miner v kamnolomu v Krškem. Bil je navdušen čebelar in je svoje čebelarstvo nenehno širil. Bil je tudi član nadzornega odbora društva in vedno je bil pripravljen sodelovati v vseh akcijah.

Kot dobrega čebelarja ga bomo ohranili v lepem spominu.

Čebelarstvo društvo Krško

JOŽE POTOČNIK

Z odhajajočo pomladjo se je od nas nepričakovano poslovil dolgoletni čebelar Jože Potočnik. Rodil se je leta 1933 na hribovski kmetiji pri Sv. Lenartu v Selški dolini. Izpred hiše je lep razgled po okoliških hribih. Okoliški bregovi in gozdovi pa dajejo odlične možnosti za čebelarjenje. Zato ni čudno, da sta imela čebele pri hiši že njegov ded in oče. Oba sta dala Jožetu znanje in veselje do čebel. V čebelnjaku nad hišo je bilo vedno približno 15 čebeljih družin.

Leta 1960 se je Jože oženil. Z ženo sta imela tri otroke, a na gorski kmetiji ni bilo veliko denarja, zato se je zaposlil v Alpsesu. Bil je tudi pečar samouk. Številne domačije v okolici krasijo peči in zidani »šporgeti«, ki jih je postavil Jože. Vsa okolica ga pozna tudi kot neumornega harmonikarja.

Med pogrebno mašo v cerkvi pri Sv. Lenartu je veliko lepega o njem povedal tudi domači župnik. V spominu ga bomo ohranili kot dobrega moža, sosed in čebelarja.

Čebelarstvo društvo Škofja Loka

FRANC VERHNJAK (9. 11. 1926 – 22. 9. 1999)

Septembra lani smo se poslovili od našega člana Franca Verhnjaka.

O čebelah je začel razmišljati kmalu potem, ko si je na Radelci pri Remšniku zgradil nov dom. Svojo željo je uresničil leta 1993, ko je kupil nekaj panjev s čebeljimi družinami, in si v neposredni bližini doma postavil manjši čebelnjak. V njem je čebelaril z osmimi družinami. V naše društvo in zvezo se je včlanil leta 1995 in od tedaj naprej je bil reden obiskovalec naših srečanj in občnih zborov. Ohranili ga bomo v lepem spominu in upamo, da bo nekdo v njegovi družini še naprej tako ljubeče skrbel za njihove čebele.

Čebelarstvo društvo Radlje ob Dravi

BERNARD RAZPOTNIK

Rahlo je naletaval sneg, ko smo se sredi novembra minulega leta na izlaškem pokopališču poslovili od našega dolgoletnega člana Bernarda Razpotnika. Čez štirinajst dni bi bil dopolnil 80 let, a ga je prehitela smrt.

Naše društvo je z njim izgubilo izkušnega in naprednega čebelarskega strokovnjaka, ki je svoje bogato znanje nesebično razdajal mlajšim. Čebelaril je že od rane mladosti. Njegove izkušnje so bile plod njegovega lastnega razmišljanja in nenehnih izboljšav. Čebelarstvo dejavnost je povezoval s sadjarstvom in bil uspešen tudi na tem področju. Nena-

klonjen sodobnim metodam, za katere je značilna pretirana uporaba kemičnih sredstev, ki čebelarjem dostikrat prinašajo smrt, je dokazoval, da so sadjarji lahko uspešni tudi na drug način, z občutkom do narave in živih bitij, ki so njen sestavni del. Bernard je bil 30 let član upravnega odbora našega društva. Za svoje prizadevno in plodovito delo je prejel priznanje Antona Janše tretje in druge stopnje. Bernarda bomo ohranili v spominu kot poštenega, skromnega, odgovornega in delavnega človeka, ki je znal vsakemu svetovati in nikomur ni odrekel pomoči. S svojim zgledom nam je pokazal, da je mogoče živeti tudi drugače, z občutkom za človeka, za živo naravo, z lastnostmi, ki nas plemenitijo in ki so ohranjale narod skozi stoletja. Pogrešali bomo njegove koristne napotke in njegov prijazen nasmeh.

Čebelarstvo društvo Zagorje ob Savi

ANTON PODKRIŽNIK

Julija lani smo se čebelarji iz Ljubnega ob Savinji v nekaj več kot letu dni poslovili še od tretjega člana naše čebelarske družine Antona Podkrižnika. Rodil se je leta 1937, čebelariti pa je začel leta 1977, najprej kot večina čebelarjev v našem kraju s kranjiči, pozneje pa je postopno prešel na »znideršiče«. Ker si ni ustvaril lastne družine, je vso svojo ljubezen namenil čebelarstvu in delu s čebeljimi družinami. Umril je leto potem, ko si je postavil nov čebelnjak, in to na poti od čebelnjaka, v katerem je imel 18 čebeljih družin, do doma. Kakor on sam smo se tudi drugi čebelarji veselili njegovih uspehov, toda usoda je hotela drugače. Kot tihega in skromnega sodelavca ga bomo ohranili v lepem spominu.

Čebelarstvo društvo Ljubno ob Savinji

ŠTEFAN VUČKO

V 83. letu starosti je umrl član našega društva Štefan Vučko. Poznalo ga je veliko ljudi v domačem kraju in prijateljev iz sosednjih čebelarskih društev. Njegova pomoč pri delu v društvu in ljubezen, ki jo je čutil do čebel, sta mu krajšali čas. Čeprav je čebelarjenje naporno delo, ga je opravljal z veseljem. Od domačih, prijateljev in čebel se je poslovil v upanju, da se bo našel mlad čebelar, ki bo nadaljeval čebelarjenje s tako vnemo, kot je čebelaril sam. Rad se je družil z mladimi in med drugim je z veseljem vodil tudi čebelarski krožek na osnovni šoli v Srednji Bistrici ter na ta način prenašal svoje izkušnje na mlade. Čebelaril je z več kot 40 čebeljimi družinami, bil je tudi pobudnik ustanovitve Čebelarskega društva Črenšovci. Za svoje delo je prejel odličje Antona Janše III. in II. stopnje.

Čebelarstvo društvo Črenšovci

SEZNAM TRGOVIN V KATERIH SO ČEBELARJI ČLANI – IMETNIKI ČLANSKE IZKAZNICE – UPRAVIČENI DO POSEBNIH POPUSTOV PRI NAKUPIH

Vse čebelarje (člane ČZS in družinske člane) smo konec leta 1999 obvestili, da bo Čebelarstva zveza Slovenije omogočila vsem tistim, ki prejema revijo **Slovenski čebelar**, da bodo s posebno kartico v čebelarskih in drugih trgovinah lahko pri nakupih uveljavljali do **10-odstotne** popuste. Večina čebelarjev je člansko izkaznico – kartico že prevzela pri blagajnikih društev. ČZS je doslej sklenila pogodbe s šestimi podjetji, prizadevali pa si bomo, da jih bo vsako leto več. Tako bodo čebelarji, imetniki članske izkaznice, dobili ob nakupih s popusti delno ali v celoti povrnjeno članarino ČZS.

Vse čebelarje in predvsem vodstva društev prosimo, da s to ugodnostjo, ki jo ČZS ponuja svojim članom, seznanijo vse nečlane in družinske člane.

TRGOVINE S POPUSTI V MESECU FEBRUARJU:

1. **APIS M&D, d.o.o., Čuža 7, VRHNIKA** daje imetnikom veljavne članske kartice 4-odstotni popust pri nakupu in gotovinskem plačilu čebelarstva opreme v vrednosti več kot 5.000 SIT le na sedežu podjetja.
2. **ČEBELARSKA ZADRUGA NEKTAR, Novo Polje c. XI/17, Novo Polje** daje imetnikom veljavne članske kartice 5-odstotni popust pri nakupu v vrednosti več kot 5.000 SIT za vse prodajne artikle.
3. **ČEBELARSKA ZVEZA MARIBOR, Tyrševa ul. 26, Maribor** daje imetnikom veljavne članske kartice 5-odstotni popust pri nakupu čebelarstva opreme, drobnega pribora in embalaže v vrednosti od 5.000 do 10.000 SIT in 10-odstotni popust pri nakupih v vrednosti več kot 10.001 SIT.
4. **MEDEX INTERNATIONAL, d.d., Linhartova 49a, LJUBLJANA** daje imetnikom veljavne članske kartice 5-odstotni popust pri nakupu čebelarstva opreme v vrednosti do 9.999 SIT in 10-odstotni popust pri nakupih v vrednosti več kot 10.000 SIT.
5. **VELETRGOVINA VEMA eksport – import d.d., Tržaška cesta 65, MARIBOR** daje imetnikom veljavne članske kartice 5-odstotni popust za nakup v vrednosti od 5.000 do 10.000 SIT in 10-odstotni popust za nakupe v vrednosti več kot 10.001 SIT v prodajnih enotah Cash & Carry v trgovskem centru BDC, Tržaška 65, Maribor, na oddelkih čebelarstva embalaže, gostinske in trgovske opreme, trgovine s tekstilom in galanterijo in na oddelku Deteljica – darilni bazar.
6. **JOŽE RIHAR, s. p., čebelarstvo in izdelava čebelarstva opreme, Gabrje 42, DOBROVA** daje imetnikom veljavne članske kartice 4-odstotni popust pri nakupu v vrednosti več kot 5.000 SIT.

Čebelarstva zveza Slovenije

Na XXIII. državnem čebelarstvu seminarju in čebelarstvu prodajni razstavi 4. marca 2000 v Celju bomo razstavljali, prodajali ter zainteresirane obveščali o

SLADKORNEM SIRUPU IS 50

in o načinu transporta, zamenjavi embalaže, vrsti dobave, cenah ipd.

Vabimo Vas na naš razstavni prostor

Tržaška 65, 2000 Maribor

Telefon: 062/320-64-52

Faks: 062/306-271

e-pošta: vema@sil.net

Delovni čas:

pon. – pet.: 8^h – 16^h

sobota: 9^h – 12^h

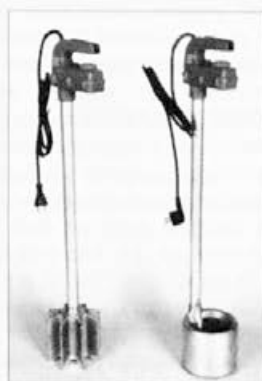
IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

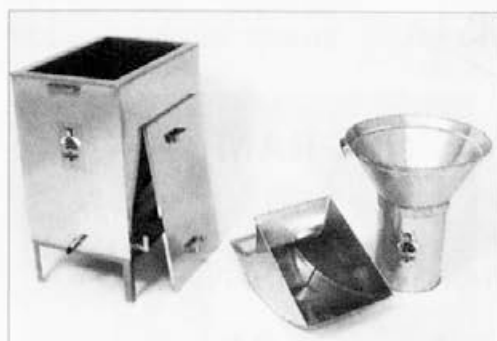
- točila za med iz nerjaveče pločevine
- posode za med iz nerjaveče pločevine
- kuhalniki voščin in sončni topilniki
- razstojišča
- pribor za označevanje matic
- pribor za odkrivanje satja
- grelci medu
- zaščitna oprema (čebelarške obleke, rokavice, jopiči, klobuki)
- ves preostali čebelarski repromaterial
- modeli za vlivanje sveč

Logar

**NAJVEČJA IZBIRA
ČEBELARSKE OPREME
V SLOVENIJI**

**NAROČENO BLAGO VAM
LAHKO DOSTAVIMO
S PAKETNO POŠTO**

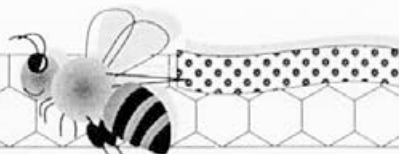

Delovni čas:

Vsak dan od 8. do 12. ure
in od 15. do 18. ure,
ob sobotah od 9. do 12. ure.

LOGAR TRADE, čebelarstvo, proizvodnja in trgovina, d.o.o.

Zupanova 1, 4208 Šenčur, tel.: (064) 411 663, faks: (064) 411 499
e-pošta: logar.trade@siol.net

IŠČEM SODELAVCA – POMOČNIKA za novo sezono za pomoč pri čebelarških opravilih v mojem velečebelarstvu v Avstriji. Vse informacije dobite na naslovu M. Wilhelm, Winzerweg 5, A-8562 Mooskirchen (blizu Gradca), Avstrija, tel. **0043 31376134**.

UGODNO PRODRAM – opremo za kuhanje in prešanje voščin, izdelano po nemškem vzorcu, kotel ima vgrajene grelce in električno hidravliko; – opremo za hladno valjanje satnic tip TOMA 330 z vso pripadajočo opremo; tel./faks **065 35 359**.

ČEBELARSKA ZVEZA MURSKA SOBOTA ponuja v čebelarškem skladišču v letu 2000 ves čebelarški repromaterial po novih, ugodnih cenah. V zalogi imamo tudi kozarce s pokrovi, tel. **069 45 002, 49 002**.

IZDELUJEM prašilčke za oprашitev matic po 1.500 sit/kos za AŽ ali LR okvir, tel. **0608 40 830**.

PRODAM 18 AŽ 10 S panjev s smukalci ter 6 9 S prašilčkov, vse je dobro ohranjeno, tel. **065 62 070 po 15. uri**.

POCENI prodam 30 do 300-litrski nerjaveči avtomatski mešalnik za sladkorno raztopino z 220 V črpalko in 100 l plastični sod z 121–220 V črpalko; spomladi kupim zgodnje močne roje, tel. **064 874 063**.

KUPIM prevozni čebeljak TAM, vozen z B kategorijo, tel. **041 349 110**.

PRODAM večjo količino cvetličnega medu po ugodni ceni, tel. **061 482 616 ali 041 853 412**.

PRODAM kostonjev in gozdni med ter 10 č.d. na 10 AŽ satih, tel. **061 731 299**.

KUPIM 25–30 rabljenih AŽ 11 ali 12 S, lahko tudi grajševih, tel. **065 42 183 – zvečer**.

ODKUPUJEM čisti propolis, plačilo takoj, tel. **063 824 340 – zvečer**.

KUPIM rabljene prazne panje AŽ 9 S, tel. **063 415 025**.

PRODAM kostonjev in gozdni med in 300 novih hlapilnikov za mravljinčno kislino, tel. **062 702 566**.

KUPIM svež zamrznjen cvetni prah, tel. **0608 64 017**.

ČEBELARSKO DRUŠTVO KAMNIK daje najboljšemu ponudniku v najem plemenilno postajo »NA KOPISČIH« v Kamniški Bistrici. Plemenilna postaja je opremljena z naseljenimi AŽ panji, plemenilčki in vsem priborom za vzrejo matic. Interesenti naj se javijo na naslov Miro Sanabor, Kotarjeva 10, Kamnik, tel. **061 839 838**.

PRODAM prevozni čebeljak – kontejner z 32 naseljenimi AŽ 10 satarji. Čebele so zdrave, tel. **041 535 132**.

KUPIM rabljene nakladne panje, tel. **061 775 309**.

KUPIM prevozni čebeljak, tel. **041 948 695**.

PRODAM 10 č. d. na AŽ satju, 20 AŽ 9 S skoraj nove, parni topilnik za satje, tel. **061 712 089 – zvečer**.

ČEBELARSKA ZVEZA MARIBOR

Tyrševa ul. 26
2000 Maribor
Tel. + faks: 062/216-244

ODPRTO:

ob sredah: od 8⁰⁰ do 14⁰⁰
ob petkih: od 8⁰⁰ do 14⁰⁰
ob sobotah: od 8⁰⁰ do 12⁰⁰

NAŠ PRODAJNI PROGRAM

- ČEBELARSKA OPREMA
- ČEBELARSKI DROBNI PRIBOR
- EMBALAŽA ZA PRIDELKE (MED, PROPOLIS, CVETNI PRAH)

PRI NAKUPIH PROIZVODOV TUDI POPUST OB PREDLOŽITVI ČLANSKE KARTICE:

- 5% POPUST ZA NAKUP OD 5.000 DO 10.000 SIT,
- 10% POPUST ZA NAKUP VEČ KOT 10.000 SIT.

- PRODAJAMO TUDI ZDRAVILA IN RAZKUŽILA ZA ČEBELARSTVO.

APIS M & D d.o.o.
MARKO DEBEVEC
ČUŽA 7
1360 VRHNIKA
tel., faks: (061)751-282

Odperto: ob delavnikih od 9.-12. in od 16.-18. ure, ob sobotah od 9. - 12. ure
PREDELAVA VOSKA V SATNICE PO UGODNIH CENAH
KUHA VOŠČIN IN TAKOJŠNJA MENJAVA VOŠČIN ZA SATNICE
PREVZEM VOŠČIN SAMO V PLASTIČNIH VREČAH DO 31. MARCA 2000
- NOVO! -

- IZDELUJEMO POLNOVREDNE BELJAKOVINSKE POGAČE ZA KRMLJENJE ČEBEL, PO ŽELJI Z DODATKOM ZDRAVILNIH SREDSTEV
- APNENOGEL • NOSEMAGEL • STIMULANS • VAROGEL
- NA DEBELO IN DROBNO PRODAJAMO VSO ČEBELARSKO OPREMO
- NAROČENO BLAGO POŠLJEMO TUDI PO HITRI PAKETNI POŠTI

Vse čebelarje in čebelarska društva obveščamo, da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh velikosti.

- V zvezi s tem imamo urejeno vso dokumentacijo in vse možnosti za izdelavo.
- Satnice izdelujemo z novimi sodobnimi stroji, velikost celic popolnoma ustreza naši kranjski čebeli.
- Vosek steriliziramo v oljnih sterilizatorjih pri 125°C.
- Priporočamo vam, da se za nakup satnic dogovorite v okviru čebelarskih društev (ugodnejša cena), po dogovoru pridemo po vosek tudi sami (če ga imate več kot 300 kg).
- Iz enega kilograma voska po dogovoru izdelamo od enajst do dvanajst AŽ satnic.
- Cene za predelavo voska v satnice so zelo ugodne, in sicer od 220 do 250 SIT za kilogram.
- Vosek odkupujemo po 600 do 700 SIT za kilogram.
- V zalogi imamo satnice, šestkrat vrtane, zbite in lepljene.

PRIZNANO VZREJEVALIŠČE MATIC – ČEBELARSTVO DEBEVEC, APIS M & D d.o.o., VRHNIKA

Sprejemamo prednaročila za kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme. Konec maja in junija lahko pri nas dobite čebelje družine na petih in sedmih satih.

– NOVO! –

PRVA POTUJOČA ČEBELARSKA TRGOVINA V SLOVENIJI

POZIMI IN SPOMLADI, KO ČEBELARSKA DRUŠTVA SKLICUJEJO OBČNE ZBORE,
ORGANIZIRAMO STROKOVNA PREDAVANJA IN NAKUP ČEBELARSKE OPREME
V POTUJOČI ČEBELARSKI TRGOVINI.

JOŽE RIHAR s.p.

Čebelarstvo in izdelava čebelarške opreme

- Izdelujemo žične matične rešetke za vse vrste panjev, čebelarške lopatke, plastične odtočne pipe, lovilce rojev (lesice), osemsatna kasetna točila.
- Meljemo sladkor in izdelujemo sladkorne pogače po konkurenčnih cenah – prepičajte se!
- Pri nas dobite žico za žičenje, satnike (rogličene), testne mreže za lovljenje varoj, plastične razmike ...
- Izdelujemo satnice in kuhamo voščine.

Prepičajte se o kakovosti in ugodnih cenah naših izdelkov. Čebelarstva društva obveščamo, da po dogovoru lahko pridemo tudi k njim in jim ponudimo naše izdelke in storitve.

JOŽE RIHAR, Gabrje 42

1356 Dobrova – tel./faks: 061/6341 106, GSM 041 752 352

ČEBELARSKA ZADRUGA

NEK AR

Prodaja: **ANTON ŠVIGELJ**

Inf. pred 8. uro in po 20. uri po tel.

(061) 484 842

Novo Polje c. XI/17

Prevzem kozarcev in pokrovov vsak prvi in tretji torek.

Dodatne inf. **BORIS SERAŽIN** po tel.

(061) 159 08 94, (041) 728 119.

NOVO – Plastične ročke za krmljenje čebel s cevko 200 SIT/kos.

Kozarci za med velikosti:

720 ml	37,5 SIT/kos
paleta	35,5 SIT/kos

Kovinski pokrovi Twist OFF

fi 82 mm	15 SIT/kos
fi 66 mm	14 SIT/kos

Kartoni za kozarce 70 SIT/kos

Vreče za 200 l sode za shranjevanje medu 200 SIT/kos

Vreče pošljemo tudi po povzetju.

PODJETJE METALIC, d.o.o., IZ LJUBLJANE PRODAJA APARATE EKO FOG 2003 ZA ZATIRANJE VAROE

Novo telefonske številke so:

061 – 5292 246

faks 061 – 5292 246

GSM 041 718 743

CENIK APARATA in SESTAVNIH DELOV

- Cena aparata EKO FOG 2003 je 155.000 SIT in 19% DDV.
- Dozirna šoba 2.200 SIT in 19% DDV.
- Zaščitna šoba za dimljenje prašilčkov je 500 SIT in 19% DDV.
- Dozator – »pištola« – novejša izvedba omogoča priključitev na vsak kompresor, ne glede na izvedbo in velikost.
  - Cena je 60.000 SIT + DDV 19%
  - Zaščitna šoba velika 2.200 SIT + DDV 19%
  - PR šoba mala 500 SIT + DDV 19%

RAKOVEC
GUNCELJSKA 28 a
1210 LJUBLJANA ŠENTVID
Telefon/faks: (061) 152 46 77

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME

IZDELUJEMO:

- točila za med z ročnim ali električnim pogonom
- kadilnike
- lovilce rojev AŽ, LR, smukalce cvetnega prahu 330/280, matičnice
- cedila za med - enojna in dvojna
- posode za med 30, 50, 80 l
- posode in stojala za odkrivanje satja
- čebelarški pribor (vilice, univerzalne klešče, klešče za satnike, matične klešče)
- opremo za panje (razstojšča AŽ 5 do 15 - nosilce matičnih rešetk, matične rešetke)
- matične rešetke haneman - LR sponke - zapahe- žico za žičenje satnikov.

NOVO! SMUKALCI ZA CVETNI PRAH

Cene so konkurenčne, se priporočamo!

NOVA knjiga uglednega profesorja dr. JOŽETA RIHARJA

VAROZA ČEBEL, četrta izpopolnjena izdaja

- **Avtor nam na podlagi spoznanj iz prakse in dognanj vodilnih svetovnih inštitutov prikazuje uspešno zatiranje Varroa jacobsoni. Opisane postopke zatiranja varoze lahko obvlada vsak vesten čebelar.**
- Knjigo sta pregledala in odlično ocenila znana slovenska veterinarja za področje čebelarstva: doc. dr. Aleš Gregorc iz VF v Ljubljani in mag. Mira Jenko Rogelj iz Veterinarskega zavoda Slovenije.
- Cena knjige skupaj z davkom na dodano vrednost je 3.000 SIT.

Poštšina ni vključena v ceno knjige. Na vsakih 30 naročenih knjig vam eno podarimo.

PANSAN d.o.o., LJUBLJANA, Rožna dolina XIX/2, telefon/faks: 061 128 11 36,

GSM 041 410 -171 ali ČZS, Cankarjeva 3, Ljubljana, tel.: 061 121 79 40, faks: 061 1261 335

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Cankarjeva 3, 1000 Ljubljana,

tel.: tajništvo (061) 121 79 40, uredništvo: 121 79 45 (Janez Mihelič, GSM: 040/209 004), faks: 12 61 335.

E-pošta: cebelarska.zveza.slo@siol.net

Izdajateljski svet: Lojze Peterle, dipl. inž. arh. Marjan Debelak, prof. Janez Mihelič, dr. Jože Šnajder,

dr. Janez Poklukar in dr. Aleš Gregorc.

Uredniški odbor: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, dr. Jurij Senegačnik, doc. dr. Janez Poklukar,

mag. Mira Jenko-Rogelj, dipl. inž. arh. Marjan Debelak, dr. Aleš Gregorc in dr. Janko Božič.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič, lektorica: prof. Nuša Radinja.

Letna naročnina za leto 2000 za nečlane je 6.600,00 SIT. Posamezna številka stane 500 SIT za člane oz. 600 SIT za nečlane

skupaj z 8% DDV. Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar, je 5.500 SIT. Člani lahko objavijo en brezplačen oglas

(20 besed) na leto, nadaljnja beseda je 50 SIT.

Reklamni oglasi: Cela barvna stran na ovitku 100.000 SIT, v sredini 60.000 SIT, pol strani 30.000 SIT, četrt strani 14.000 SIT.

Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10%, za 6- do 10-kratno objavo 20%, za letoletno objavo 30%.

Splošni oglasi po 50 SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka ziro računa pri APP v Ljubljani je: 50100-678-48636, davčna številka: 81079435.

Priprava za tisk: Prepress d.o.o., Ljubljana, tisk: Tiskarna Tone Tomšič d.d., Ljubljana.

Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak.

NOVO

SLADKORNI SIRUP IS 50

SLADKORNI SIRUP IS 50 je po vsebini ogljikohidratnih komponent najbolj podoben medu in namenjen za kvalitetno prehrano čebel.

PREDNOSTI ZIMSKEGA KRMLJENJA ČEBEL:

- energetska enakovrednost medu
- ne obremenjuje prebavnega trakta čebele
- pospešuje razvoj čebelje družine in podaljšuje življenjsko dobo čebel
- čebelarju prihrani čas in vse faze dela, ki jih ima s sladkorno raztopino
- najcenejše krmilo za čebele

Dobavljivo tudi v balonu 50L s pipico z notranjim zamaškom

Dežela porekla: Češka republika

Vsebnost suhe snovi:	72%
Vsebnost fruktoze v suhi snovi:	49%
Vsebnost glukoze v suhi snovi:	50,75%
Vsebnost pepela v suhi snovi:	max 0,25%

Vse cene vključujejo DDV

Na zalogi tudi razne stekleničke, kartoni in plastična embalaža

KOZARCI - vak. pakirani	
720 ml	34,00 SIT
370 ml nizek	29,00 SIT
370 ml visok	29,00 SIT
210 ml	26,00 SIT
Amfora 580ml	55,00 SIT

KOZARCI - rinfuza	
Amfora 106ml	37,00 SIT
Kozarec 30g	14,00 SIT

POKROVČKI z navojem

1a - Ø82 zlati - 14,00 SIT	2b - Ø66 s satovjem - 12,00 SIT
1b - Ø82 satovje s čebelico - 15,00 SIT	2c - Ø66 črni s sat. - 12,00 SIT
1c - Ø82 z litografijo panja - 16,00 SIT	3a - Ø63 satovje s čebelico - 13,90 SIT
2a - Ø66 zlati - 12,00 SIT	4a - Ø53 beli - 8,00 SIT
	5 - Ø43 zlati - 7,00 SIT

Tržaška 65, 2000 Maribor

Telefon: 062/320-64-52

Fax: 062/306-271

e-mail: vema@siol.net

Delovni čas:

Pon. - Pet.: 8^h - 16^h

Sobota: 9^h - 12^h